

Міністерство освіти і науки України
Державний вищий навчальний заклад
«Донбаський державний педагогічний університет»
Кафедра педагогіки вищої школи

**Методичні вказівки
до вивчення навчальної дисципліни**

**ПРОФЕСІЙНІ
КОМПЕТЕНТНОСТІ
ПЕДАГОГА-ТЮТОРА**

для здобувачів другого (магістерського) рівня вищої освіти
спеціальності 011 – Освітні, педагогічні науки
денної та заочної форми навчання

Слов'янськ – 2020

УДК 378.016:37.091.12:005.363.2-051(072)

М 54

Рецензенти:

- Топольник Я.В.** – доктор педагогічних наук, професор, завідувачка кафедри педагогіки вищої школи ДВНЗ «Донбаський державний педагогічний університет»
- Чернякова О.В.** – кандидат психологічних наук, доцент, доцентка кафедри загальної психології ДВНЗ «Донбаський державний педагогічний університет»

М 54 Методичні вказівки до вивчення навчальної дисципліни «Професійні компетентності педагога-тьютора» для здобувачів другого (магістерського) рівня вищої освіти за освітньою програмою «Педагогіка вищої школи» спеціальності 011 «Освітні педагогічні науки» денної та заочної форми навчання / Уклад.: О.М. Сипченко, Н.С. Гарань. Слов'янськ: ДВНЗ «Донбаський державний педагогічний університет», 2020. 79 с.

Методичні вказівки укладено відповідно до освітньої програми «Педагогіка вищої школи» та навчального плану підготовки здобувачів другого (магістерського) рівня вищої освіти за спеціальністю 011 – Освітні, педагогічні науки.

Подано опорний конспект лекцій, питання до практичних занять, завдання для самостійної роботи, рекомендації щодо самостійного вивчення навчальної дисципліни, питання до іспиту тощо.

Друкується за рішенням Вченої ради
Державного вищого навчального закладу
«Донбаський державний педагогічний університет»
(протокол № 1 від 28.08.2020 р.)

© О.М. Сипченко, Н.С. Гарань, 2020
© ДДПУ, 2020

ЗМІСТ

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА	2
1. Силабус навчальної дисципліни «Професійні компетентності педагога-тьютора»	3
2. Робоча програма навчальної дисципліни «Професійні компетентності педагога-тьютора».....	11
3. Навчально-методичні матеріали для лекцій із навчальної дисципліни «Професійні компетентності педагога-тьютора»: опорний конспект лекцій	21
4. Інструктивно-методичні матеріали до практичних занять із навчальної дисципліни «Професійні компетентності педагога-тьютора».....	63
5. Завдання до самостійної роботи здобувачів з навчальної дисципліни «Професійні компетентності педагога-тьютора».....	70
6. Контрольні питання з навчальної дисципліни «Професійні компетентності педагога-тьютора».....	74
ДОДАТКИ	77

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Навчальна дисципліна «Професійні компетентності педагога-тьютора» є теоретичною основою сукупності знань та вмінь, що формують професійний рівень викладача-тьютора. У результаті вивчення даної навчальної дисципліни здобувач повинен вивчити та засвоїти специфіку тьюторства як універсальну європейську освітню технологію, усвідомити структурні компоненти тьюторської компетентності, вивчити основні напрями суб'єкт-суб'єктної взаємодії у процесі тьюторського супроводу, оволодіти технологією організації індивідуальної освітньої траєкторії тьюторантів, опанувати основні види тьюторських завдань і програм, особливостей їх реалізації, навчитись професійно здійснювати тьюторську діяльність у відкритому варіативному особистісно-орієнтованому освітньому просторі.

З метою належного оволодіння здобувачами програмним матеріалом передбачається їх навчально-пошукова діяльність під час лекцій, практичних занять та у процесі самостійної роботи. Навчання зорієнтоване переважно на самостійну роботу з програмним матеріалом, про що свідчить розподіл обсягу часу на дисципліну за навчальним планом. Робота з підготовки до практичних занять та закріплення їх результатів представляє самостійну роботу з теоретичним матеріалом, самостійне позааудиторне письмове виконання низки завдань для засвоєння навчального матеріалу на рівні «відтворення», «розуміння», «застосування» і «створення».

Можливі види завдань: конспектування рекомендованої літератури і джерел; відповіді на запитання і самостійне формулювання запитань до навчальної теми; наведення прикладів, опис ситуацій; узагальнення, порівняння, аналіз теоретичного матеріалу; обговорення результатів ефективності навчання в системі «викладач-здобувач», «здобувач-здобувач», оцінювання самостійної роботи (розробка навчального кейсу (e-ресурсу) засобами онлайн сервісів Adobe Slate та Tilda, програми індивідуальної самостійної роботи тьюторанта, мультимедійної презентації, складання глосарію, написання наукового повідомлення, конструювання E-портфоліо). Під час підготовки до заняття і виконання завдань здобувачам рекомендується використовувати навчальну та спеціальну літературу, відповідні словники та енциклопедії.

Міністерство освіти і науки України
Державний вищий навчальний заклад
«Донбаський державний педагогічний університет»

Факультет гуманітарної та економічної освіти
Кафедра педагогіки вищої школи

**СИЛАБУС
НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ**

ПРОФЕСІЙНІ КОМПЕТЕНТНОСТІ ПЕДАГОГА-ТЮТОРА
(найменування навчальної дисципліни)

підготовки здобувачів
другого (магістерського) рівня вищої освіти
(вказати рівень вищої освіти)
спеціальності 011– Освітні, педагогічні науки
(шифр і назва спеціальності)
за освітньо-професійною програмою
Педагогіка вищої школи
(назва освітньої програми)
мова навчання українська

Слов'янськ – 2020 р.

Розробник:

Сипченко О.М., кандидат педагогічних наук, доцент, доцентка кафедри педагогіки вищої школи ДВНЗ «Донбаський державний педагогічний університет»

Рецензенти:

Топольник Я.В., доктор педагогічних наук, професор, завідувачка кафедри педагогіки вищої школи ДВНЗ «Донбаський державний педагогічний університет»

Чернякова О.В., кандидат психологічних наук, доцент, доцентка кафедри психології ДВНЗ «Донбаський державний педагогічний університет»

Силабус розглянуто і схвалено на засіданні кафедри педагогіки вищої школи ДВНЗ «Донбаський державний педагогічний університет»

Протокол № __1__ від «27» серпня 2020 р.

Завідувач кафедри _____ Топольник Я.В.
(ПБ)

Затверджено та рекомендовано до впровадження
вченою радою

Державного вищого навчального закладу
«Донбаський державний педагогічний університет»

«28» серпня 2020 р.

протокол № __1__

Опис навчальної дисципліни
Професійні компетентності педагога-тьютора

Кількість кредитів	3 кредити ECTS / 90 годин
Рік підготовки, семестр	2 рік підготовки, 3 семестр
Компонент освітньої програми	Вибірковий компонент
Викладач	Сипченко Ольга Миколаївна, доцентка кафедри педагогіки вищої школи, кандидат педагогічних наук, доцент
Контактна інформація	ph_d@ukr.net https://www.sypchenko.org/ +380508459737
Консультації	Очні консультації: Ср з 13.10 до 14.30 Онлайн консультації: за попередньою домовленістю
Анотація навчальної дисципліни	Об'єкт вивчення навчальної дисципліни – система професійної підготовки педагога-тьютора Предмет вивчення навчальної дисципліни – технології формування професійної компетентності педагога-тьютора
Опис навчальної дисципліни	Метою вивчення навчальної дисципліни є: формування системи теоретичних знань та практичних умінь щодо професійної компетентності педагога-тьютора, організації суб'єкт-суб'єктної взаємодії у процесі тьюторського супроводу індивідуальної освітньої траєкторії тьюторантів в аудиторній, дистанційній, парній, індивідуальній, груповій формах. <i>Ключові слова:</i> тьютор, тьюторство, тьюторіал, тьюторант, компетентності тьютора, професійна компетентність, професіограма тьютора, тьюторський супровід, індивідуальна освітня траєкторія, студентоцентризований підхід, дистанційне навчання, інформаційне середовище, інтернет, технології професійної діяльності тьютора. <i>Очікувані результати навчання:</i> Здатність до тьюторської, педагогічної, психологічної, методологічної, методичної діяльності. Знати методологію та методики проектування індивідуального освітнього середовища. Готовність до створення і підтримки результативного й послідовного навчання в аудиторній, дистанційній, парній, індивідуальній, груповій формах. Уміння акмеологічно оцінювати особистість кожного тьюторанта, позитивно комунікувати. Здатність до ефективної суб'єкт-суб'єктної взаємодії у процесі тьюторського супроводу індивідуального освітнього маршруту. Здатність нести відповідальність у процесі освітньої тьюторської взаємодії з тьюторантами відповідно до їхніх ціннісно-цільових орієнтирів, вікових та індивідуальних особливостей. Готовність допомогти тьюторанту в плануванні, визначенні та досягненні цілей. Здійснення систематичного моніторингу прогресу тьюторанта та організація своєчасного конструктивного зворотного зв'язку. <i>Матеріали та ресурси:</i> 1) <i>Рекомендована література:</i> 1. Ветров С. Поняття та алгоритм тьюторської діяльності. Інформаційний збірник для директора школи та завідувача дитячого садка. 2017. Вип. 23–24 (69). С. 35–47. 2. Осадча К. П. До питання щодо інституціоналізації професії тьютора в українському освітньому просторі. <i>Ukrainian Journal of Educational Studies and Information Technology</i> : електронний журнал. 2018. Том. 6. Вип. 1. С. 77–88. 3.

	<p>Осадча К. П. Змістова компонента процесу професійної підготовки майбутніх учителів до тьюторської діяльності. <i>Педагогіка та психологія: сучасний стан розвитку наукових досліджень та перспективи</i>: матеріали всеукр. наук.-практ. конф., м. Запоріжжя, 13–14 жовтня 2017 р. С.28–31. 4. Осадча К. П. Інформаційно-комунікаційні технології картування у тьюторській діяльності. <i>Інформаційні технології в освіті та науці</i>: збірник наукових праць. Мелітополь: Вид-во МДПУ ім. Богдана Хмельницького, 2018. Вип.10. С. 201–206. 5. Осадча К. П. Концептуальні засади підготовки майбутніх учителів до тьюторської діяльності. <i>Вісник Кременчуцького Національного університету імені Михайла Остроградського</i>. 2019. Вип. 3(116). С. 25–33.</p> <p><i>Допоміжна:</i></p> <p>1. Осадча К. П. Міждисциплінарний контекст формування тьюторської компетентності у професійній підготовці майбутніх учителів. <i>Педагогічна освіта: теорія і практика. Психологія. Педагогіка</i>: зб. наук. пр. Київ: Київ. ун-т ім. Б. Грінченка. 2017. 27. С. 56–60. 2. Осадча К. П. Філософські аспекти професійної підготовки майбутніх учителів до тьюторської діяльності. <i>Зб. наук. пр.: Педагогічні науки</i>. Херсон: Видавничий дім «Гельветика», 2017. 1 (79). 2017. С.169–173. 3. Sypchenko O., Haran N., Boiko I. Media educational technologies as an effective means for forming the communicative competence of future tutors. <i>The VI th International scientific and practical conference «About the problems of science and practice, tasks and ways to solve them»</i> (2020). Milan, Italy. 2020. P. 270-273</p> <p>2) <i>Платформи та сервіси дистанційного навчання</i>: LearningApps, Padlet, Moodle Дистанційний курс «Професійні компетентності педагога-тьютора» http://ddpu.edu.ua:9090/moodle/course/view.php?id=1287</p> <p><i>Інформаційні ресурси в Інтернеті:</i></p> <p>1. Закон України «Про вищу освіту» від 24.07.2020 № 1556-VII. URL: https://cutt.ly/SkZ9CAr 2. Наказ «Про затвердження Положення про індивідуальну форму навчання в загальноосвітніх навчальних закладах» № 8 від 12.01.2016 р. URL : https://cutt.ly/HljPr2Q 3. Національна стратегія розвитку освіти в Україні на період до 2021 року. URL: https://cutt.ly/BljPs3o 4. Комарницька З.А. Актуальність діяльності тьютора в умовах інформатизації вищої професійної освіти. URL: https://cutt.ly/JljCCer 5. Порівняльна характеристика моделей викладача та тьютора. URL: https://cutt.ly/ijlCKjD 6. Тьюторські компетенції, або Чому не кожний вчитель може стати тьютором. URL: https://cutt.ly/fljCDIX</p> <p><i>Платформи електронного навчання</i>: EdEra, Coursera, Edx, Prometheus, Iversity, FutureLearn, YouTube та ін.</p> <p><i>Онлайн сервіси</i>: Adobe Slate, Tilda та ін.</p> <p><i>Програми презентацій</i>: PowerPoint, Open Office Impress, Prezi.</p> <p><i>Необхідне обладнання</i>: Комп'ютер (ноутбук), мультимедійний проектор, фліпчарт, ватмани, маркери</p>
Тем	Тема 1. Теоретичні підходи до проблеми тьюторства. Тьюторство в сучасній освіті. Концепція та принципи професійної підготовки педагога-тьютора. Моделі професійної підготовки педагога-тьютора. Структура професійної компетентності педагога-тьютора. Професійна підготовка педагогів до тьюторської діяльності. Формування змісту

	<p>професійної підготовки педагога-тьютора. Дидактика професійної підготовки педагога-тьютора</p> <p>Тема 2. Розвиток професійної компетентності тьютора. Організаційні форми у професійній діяльності тьютора. Тьюторіал як форма тьюторської діяльності. Технології тьюторського супроводу. Методи та інструменти тьюторського супроводу. Індивідуальна освітня програма тьюторанта. Тьюторська діяльність в умовах аудиторної та дистанційної форм навчання. Організація індивідуального супроводу в умовах відкритого освітнього Е-середовища. Особистісний потенціал фахівця як важлива складова професійної компетентності тьютора</p>
<p>Методичні поради для викладачів «Як навчати?»</p>	<p><i>Словесні методи:</i> лекція (проблемна, лекція з розгляду конкретних ситуацій, мультимедійна, інтерактивна тощо), пояснювально-ілюстративні, репродуктивні, бесіда, семінар, диспут, дискусія тощо;</p> <p><i>наочні методи:</i> спостереження, демонстрація, ілюстрація;</p> <p><i>практичні методи:</i> практичні заняття, виконання практичних завдань, обробка довідкової інформації, аналіз подій, самостійна робота, зокрема з використання інформаційно-комунікаційних засобів навчання (робота із друкowanими та електронними інформаційними ресурсами, виконання індивідуальних завдань, тестування в режимі самооцінювання);</p> <p><i>робота з навчально-методичною літературою</i> (конспектування, тезування, анотування);</p> <p><i>відеометод</i> у сполученні з новітніми інформаційними технологіями та комп'ютерними засобами навчання: дистанційні, мультимедійні, web-орієнтовані, гейміфіковані та ін.;</p> <p><i>активні методи навчання:</i> метод проєктів, моделювання професійних ситуацій в умовах квазіпрофесійної діяльності, проведення «круглих столів», брейнстормінг, структурно-логічні схеми, MindMap, web-квести;</p> <p><i>інтерактивні методи навчання:</i> ротатійні трійки, робота в малих групах, дерево рішень, дебати, тренінг, ситуаційні задачі, тестування.</p>
<p>Методичні поради для здобувачів «Як навчатися?»</p>	<p>Здобувачі опрацьовують теоретичний матеріал лекцій та презентацій; готуються до практичних занять, розробляють навчальний кейс (е-ресурс) засобами онлайн сервісів Adobe Slate та Tilda, Е-портфоліо, складають програму індивідуальної самостійної роботи тьюторанта.</p> <p><i>Види роботи здобувачів:</i> складання глосарію, написання наукового повідомлення, виконання комплексних завдань, розробка мультимедійних презентацій, розгляд та обговорення кейсів (відеокейсів), підготовка до ділових ігор, творчих звітів, робота в парах, у групах, командні проєкти, підготовка до презентації результатів виконаних завдань, тестового контролю, заліку.</p>
<p>Оцінювання</p>	<p><i>Види:</i> вхідний контроль, поточний контроль, взаємоконтроль (взаємооцінювання), самоконтроль (рефлексія, самооцінювання), підсумковий контроль – семестровий залік</p> <p><i>Методи:</i> спостереження за навчальною діяльністю здобувачів, усне, письмове опитування, оцінювання самостійної роботи, тестування</p> <p><i>Форми:</i> індивідуальна та фронтальна перевірка</p> <p><i>Оцінювання результатів навчання здобувачів вищої освіти здійснюється відповідно до Положення про контрольні заходи в ДВНЗ «Донбаський державний педагогічний університет» http://www.slavdpu.dn.ua/images/stories/news/normativ/003.pdf та на</i></p>

	<p>підставі поточного оцінювання знань за умови, якщо набрана кількість балів з поточного тестування та самостійної роботи складатиме не менше 60 балів. Отримані бали за відвідані заняття та виконані практичні завдання й самостійну роботу додаються і є підсумковою оцінкою за вивчення навчальної дисципліни. Максимально за поточною успішністю здобувач вищої освіти може набрати 100 балів.</p> <p>Підсумковий контроль – семестровий залік оцінюється за 100-бальною та національною шкалами</p> <p><i>Основні вимоги до оцінювання результатів поточного та підсумкового контролю передбачають:</i> виконання всіх видів навчальної роботи, що передбачені робочою програмою навчальної дисципліни; глибина і характер знань навчального матеріалу за змістом навчальної дисципліни, що містяться в основних та додаткових рекомендованих джерелах; уміння аналізувати явища, що вивчаються, у їх взаємозв'язку і розвитку; характер відповідей на поставлені питання (чіткість, лаконічність, логічність, послідовність тощо); уміння застосовувати теоретичні положення під час розв'язання практичних завдань; уміння аналізувати достовірність одержаних результатів.</p> <p><i>Критерії оцінювання результатів навчальних досягнень здобувачів:</i></p> <p>«зараховано» (90-100 балів) – здобувач демонструє високий рівень досягнення запланованих результатів вивчення навчальної дисципліни, (75-89 балів) – здобувач виявляє достатній рівень досягнення запланованих результатів вивчення навчальної дисципліни, (60-74 балів) – наявний рівень мінімально достатніх знань, «не зараховано» (26-59 балів) – недостатній рівень наявних результатів навчання, (0-25 балів) – результати навчання відсутні.</p> <p>Критерії оцінювання різних видів навчальної діяльності прописані у кожному завданні</p> <p>Розподіл балів, що присвоюється здобувачам, із розподілом за темами за результатами поточного контролю (денна форма навчання)</p>																																																																																																																													
	<table border="1"> <thead> <tr> <th rowspan="2">Тема</th> <th colspan="2">Лекції</th> <th colspan="2">Практичні заняття</th> <th colspan="2">Самостійна робота</th> </tr> <tr> <th>Max</th> <th>Min</th> <th>Max</th> <th>Min</th> <th>Max</th> <th>Min</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>T 1.1</td> <td>1</td> <td>0,5</td> <td></td> <td></td> <td></td> <td></td> </tr> <tr> <td>T 1.2</td> <td></td> <td></td> <td>3</td> <td>2</td> <td>7</td> <td>5</td> </tr> <tr> <td>T 1.3</td> <td>1</td> <td>0,5</td> <td></td> <td></td> <td>3</td> <td>1,5</td> </tr> <tr> <td>T 1.4</td> <td>1</td> <td>0,5</td> <td></td> <td></td> <td></td> <td></td> </tr> <tr> <td>T 1.5</td> <td></td> <td></td> <td>3</td> <td>1</td> <td>7</td> <td>5</td> </tr> <tr> <td>T 1.6</td> <td>1</td> <td>0,5</td> <td></td> <td></td> <td></td> <td></td> </tr> <tr> <td>T 1.7</td> <td></td> <td></td> <td>3</td> <td>1</td> <td>7</td> <td>5</td> </tr> <tr> <td>T 2.1</td> <td>1</td> <td>0,5</td> <td></td> <td></td> <td></td> <td></td> </tr> <tr> <td>T 2.2</td> <td></td> <td></td> <td>3</td> <td>2</td> <td>4</td> <td>2</td> </tr> <tr> <td>T 2.3</td> <td>1</td> <td>0,5</td> <td></td> <td></td> <td>4</td> <td>2</td> </tr> <tr> <td>T 2.4</td> <td></td> <td></td> <td>3</td> <td>1</td> <td>4</td> <td>2</td> </tr> <tr> <td>T 2.5</td> <td>1</td> <td>0,5</td> <td></td> <td></td> <td>10</td> <td>7</td> </tr> <tr> <td>T 2.6</td> <td></td> <td></td> <td>3</td> <td>2</td> <td>10</td> <td>6</td> </tr> <tr> <td>T 2.7</td> <td></td> <td></td> <td>3</td> <td>1</td> <td>3</td> <td>2</td> </tr> <tr> <td>T 2.8</td> <td></td> <td></td> <td>3</td> <td>2</td> <td>10</td> <td>7</td> </tr> <tr> <td>Разом</td> <td>7</td> <td>3,5</td> <td>24</td> <td>12</td> <td>69</td> <td>44,5</td> </tr> </tbody> </table>	Тема	Лекції		Практичні заняття		Самостійна робота		Max	Min	Max	Min	Max	Min	T 1.1	1	0,5					T 1.2			3	2	7	5	T 1.3	1	0,5			3	1,5	T 1.4	1	0,5					T 1.5			3	1	7	5	T 1.6	1	0,5					T 1.7			3	1	7	5	T 2.1	1	0,5					T 2.2			3	2	4	2	T 2.3	1	0,5			4	2	T 2.4			3	1	4	2	T 2.5	1	0,5			10	7	T 2.6			3	2	10	6	T 2.7			3	1	3	2	T 2.8			3	2	10	7	Разом	7	3,5	24	12	69	44,5
Тема	Лекції		Практичні заняття		Самостійна робота																																																																																																																									
	Max	Min	Max	Min	Max	Min																																																																																																																								
T 1.1	1	0,5																																																																																																																												
T 1.2			3	2	7	5																																																																																																																								
T 1.3	1	0,5			3	1,5																																																																																																																								
T 1.4	1	0,5																																																																																																																												
T 1.5			3	1	7	5																																																																																																																								
T 1.6	1	0,5																																																																																																																												
T 1.7			3	1	7	5																																																																																																																								
T 2.1	1	0,5																																																																																																																												
T 2.2			3	2	4	2																																																																																																																								
T 2.3	1	0,5			4	2																																																																																																																								
T 2.4			3	1	4	2																																																																																																																								
T 2.5	1	0,5			10	7																																																																																																																								
T 2.6			3	2	10	6																																																																																																																								
T 2.7			3	1	3	2																																																																																																																								
T 2.8			3	2	10	7																																																																																																																								
Разом	7	3,5	24	12	69	44,5																																																																																																																								

Розподіл балів, що присвоюється здобувачам, із розподілом за темами за результатами поточного контролю (заочна форма навчання)

Тема	Лекції		Практичні заняття		Самостійна робота	
	Max	Min	Max	Min	Max	Min
T 1.1	1	0,5				
T 1.2					7	5
T 1.3					5	3
T 1.4			4	2		
T 1.5					7	5
T 1.6					4	2
T 1.7					7	5
T 2.1						
T 2.2			4	2	5	2
T 2.3					5	3
T 2.4			4	2	5	2
T 2.5	1	0,5	4	2	10	7
T 2.6	1	0,5			10	6
T 2.7					5	3
T 2.8	1	0,5			10	7
Разом	4	2	16	8	80	50

Політика щодо дедлайнів та перескладань: роботи, що здаються із порушенням термінів без поважних причин, оцінюються на нижчу оцінку. Перескладання (дострокове складання) курсу відбувається з дозволу деканату за наявності поважних причин (наприклад, лікарняний).

Політика щодо академічної доброчесності: академічна доброчесність здобувачів вищої освіти є важливою умовою для формування результатів навчання за дисципліною і отримання відповідної оцінки з поточного та підсумкового контролів. Академічна доброчесність базується на засудженні практик списування (виконання письмових робіт із залученням зовнішніх джерел інформації, крім дозволених для використання), плагіату (відтворення опублікованих текстів інших авторів без зазначення авторства), фабрикації (вигадкування даних чи фактів, що використовуються в освітньому процесі). Політика щодо академічної доброчесності регламентується Положенням про комісію з питань етики та академічної доброчесності в ДВНЗ «Донбаський державний педагогічний університет» <http://www.slavdpu.dn.ua/images/stories/news/normativ/013.pdf>

Жодні форми порушення академічної доброчесності не толеруються. *Політика щодо відвідування:* для здобувачів вищої освіти відвідування занять є обов'язковим. Поважними причинами для неявки на заняття є хвороба, участь в університетських заходах, відрядження, які необхідно підтверджувати документами у разі тривалої (два тижні) відсутності. Про відсутність на занятті та причини відсутності здобувач вищої освіти має повідомити викладача або особисто, або через старосту. Якщо здобувач вищої освіти захворів, ми рекомендуємо залишатися вдома і навчатися за допомогою дистанційної платформи. За об'єктивних причин (наприклад, міжнародна мобільність) навчання може відбуватися дистанційно – онлайн, за погодженням з викладачем

Переваги вивчення навчальної дисципліни «Бонус вивчення»

Навчальну дисципліну «Професійні компетентності педагога-тьютора» розроблено відповідно до потреб та особливостей кожного здобувача, ураховано персоналізовані траєкторії навчання, студентоцентрикований підхід; вивчення даного курсу передбачає розвиток професійної компетентності педагога-тьютора, формування готовності до суб'єкт-суб'єктної взаємодії педагога і тьюторанта, побудови індивідуальної освітньої траєкторії, особистісного розвитку тощо, включає обізнаність з наставництвом, підтримкою, супроводом, фасилітацією, консультуванням, проектуванням життєвих та професійних стратегій, побудову адекватної програми реалізації індивідуальної освітньої траєкторії тьюторантів, сприяє формуванню соціальних навичок (soft skills): комунікативність, здатність брати на себе відповідальність, працювати в критичних умовах, працювати в команді, тайм-менеджмент, розуміння важливості deadline (вчасного виконання поставлених завдань), здатність логічно і критично мислити, самостійно приймати рішення, креативність тощо. Здобувачі вищої освіти, які регулярно відвідували лекції, своєчасно виконали самостійну роботу, додатково отримують 3 бали до підсумкового оцінювання результатів навчання

Сипченко О.М.
канд. пед. наук, доцент

місце

Державний вищий навчальний заклад
«Донбаський державний педагогічний університет»

Факультет гуманітарної та економічної освіти
Кафедра педагогіки вищої школи

**РОБОЧА ПРОГРАМА
НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ**

ПРОФЕСІЙНІ КОМПЕТЕНТНОСТІ ПЕДАГОГА-ТЮТОРА
(найменування навчальної дисципліни)

підготовки здобувачів
другого (магістерського) рівня вищої освіти
(вказати рівень вищої освіти)
спеціальності 011– Освітні, педагогічні науки
(шифр і назва спеціальності)
за освітньо-професійною програмою
Педагогіка вищої школи
(назва освітньої програми)
мова навчання українська

Розробники:

Сипченко О.М., кандидат педагогічних наук, доцент, доцентка кафедри педагогіки вищої школи ДВНЗ «Донбаський державний педагогічний університет»

Гарань Н.С., кандидат педагогічних наук, старший викладач, доцентка кафедри педагогіки вищої школи ДВНЗ «Донбаський державний педагогічний університет»

Рецензенти:

Топольник Я.В., доктор педагогічних наук, професор, завідувачка кафедри педагогіки вищої школи ДВНЗ «Донбаський державний педагогічний університет»

Чернякова О.В., кандидат психологічних наук, доцент, доцентка кафедри психології ДВНЗ «Донбаський державний педагогічний університет»

Робоча навчальна програма розглянута і схвалена на засіданні кафедри педагогіки вищої школи ДВНЗ «Донбаський державний педагогічний університет»

Протокол № 1 від «27» серпня 2020 р.

Завідувач кафедри Грибока Топольник Я.В.
(ПБ)

Погоджено групою забезпечення спеціальності 011 Освітні, педагогічні науки

Керівник групи забезпечення Грибока Топольник Я.В.
(ПБ)

Затверджено та рекомендовано до впровадження вченою радою

Державного вищого навчального закладу
«Донбаський державний педагогічний університет»

«28» серпня 2020 р. протокол № 1

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Характеристика навчальної дисципліни	
	денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів – 3	Вибіркова	
Загальна кількість годин – 90	Рік підготовки:	
	2-й	2-й
	Семестр	
	3-й	3-й
Тижневих годин для денної форми навчання: контактних – 2 самостійної роботи здобувача – 4	Лекції	
	14 год.	6 год.
	Практичні	
	16 год.	6 год.
	Самостійна робота	
	60 год.	78 год.
Вид контролю: залік		

Метою вивчення навчальної дисципліни «Професійні компетентності педагога-тьютора» є: формування системи теоретичних знань та практичних умінь щодо професійної компетентності педагога-тьютора, організації суб'єкт-суб'єктної взаємодії у процесі тьюторського супроводу індивідуальної освітньої траєкторії тьюторантів в аудиторній, дистанційній, парній, індивідуальній, груповій формах

2. Матриця компетентностей, програмних результатів навчання, результатів навчання, методів контролю з навчальної дисципліни «Професійні компетентності педагога-тьютора»

Результати навчання	Методи навчання	Методи контролю
Здатність до тьюторської, педагогічної, психологічної, методологічної, методичної діяльності. Знати методологію та методи проектування індивідуального освітнього середовища. Готовність до створення і підтримки результативного й послідовного навчання в аудиторній, дистанційній, парній, індивідуальній, груповій формах. Уміння акмеологічно оцінювати особистість кожного тьюторанта, позитивно комунікувати. Здатність до ефективного суб'єкт-суб'єктної взаємодії у процесі тьюторського супроводу індивідуального освітнього маршруту. Здатність нести відповідальність у процесі освітньої тьюторської взаємодії з тьюторантами відповідно до їхніх ціннісно-цільових орієнтирів, вікових та індивідуальних особливостей. Готовність допомогти тьюторанту в плануванні, визначенні та досягненні цілей. Здійснення систематичного моніторингу прогресу тьюторанта та організація своєчасного конструктивного зворотного зв'язку.	Поєднання традиційних, активних та інтерактивних методів навчання з використанням інноваційних технологій: словесні методи: лекція (проблемна, лекція з розгляду конкретних ситуацій, мультимедійна, інтерактивна тощо), пояснювально-ілюстративні, репродуктивні, бесіда, семінар, диспут, дискусія тощо; наочні методи: спостереження, демонстрація, ілюстрація; практичні методи: практичні заняття, виконання практичних завдань, обробка довідкової інформації, аналіз подій, самостійна робота, зокрема з використання інформаційно-комунікаційних засобів навчання (робота із друкованими та електронними інформаційними ресурсами, виконання індивідуальних завдань, тестування в режимі самооцінювання); робота з навчально-методичною літературою (конспектування, тезування, анотування); відеометод у сполученні з новітніми інформаційними технологіями та комп'ютерними засобами навчання: дистанційні, мультимедійні та ін.; активні методи навчання: проведення «круглого столу», брейнстормінг, структурно-логічні схеми, web-квести; інтерактивні методи навчання: робота в малих групах, дерево рішень, ситуаційні задачі, тестування.	спостереження за навчальною діяльністю здобувачів, усне опитування, тестовий контроль, взаємоконтроль (взаємооцінювання), самоконтроль (рефлексія, самооцінювання) оцінювання самостійної роботи (розробка навчального кейсу (ресурсу) засобами онлайн сервісів Adobe Slate та Tilda, програми індивідуальної самостійної роботи тьюторанта, мультимедійної презентації, складання глосарію, написання наукового повідомлення, конструювання E-портфоліо), залік

3. Структура навчальної дисципліни

Назви тем	Кількість годин								
	Денна форма				Заочна форма				
	усього	зокрема			усього	зокрема			
л		п	лаб	с.р.		л	п	лаб	с.р.
Тема 1. Теоретичні підходи до проблеми тьюторства									
1.1. Тьюторство в сучасній освіті	6	2		4	6	2			4
1.2. Концепція та принципи професійної підготовки педагога-тьютора	7		2	5	6				4
1.3. Моделі професійної підготовки педагога-тьютора	5	2		3	6				6
1.4. Структура професійної компетентності педагога-тьютора	5	2		3	6		1		6
1.5. Професійна підготовка педагогів до тьюторської діяльності	7		2	5	6				4
1.6. Формування змісту професійної підготовки педагога-тьютора	5	2		3	6				6
1.7. Дидактика професійної підготовки педагога-тьютора	8		2	4	6				6
Тема 2. Розвиток професійної компетентності тьютора									
2.1. Організаційні форми у професійній діяльності тьютора	6	2		4	6				6
2.2. Тьюторіал як форма тьюторської діяльності	7		2	5	6		1		4
2.3. Технології тьюторського супроводу	5	2		3	6				6
2.4. Методи та інструменти тьюторського супроводу	6		2	4	6		2		4
2.5. Індивідуальна освітня програма тьюторанта	5	2		3	6	1	2		6
2.6. Тьюторська діяльність в умовах аудиторної та дистанційної форм навчання	6		2	4	6	1			4
2.7. Організація індивідуального супроводу в умовах відкритого освітнього е-середовища	6		2	4	6				6
2.8. Особистісний потенціал фахівця як важлива складова професійної компетентності тьютора	6		2	4	6	2			6
Усього годин	90	14	16	60	90	6	6		78

4. Програма навчальної дисципліни

4.1. Темі лекцій

№ з/п	Назва теми	Години	
		дфн	зфн
1	Тьюторство в сучасній освіті	2	2
2	Моделі професійної підготовки педагога-тьютора	2	
3	Структура професійної компетентності педагога-тьютора	2	
4	Формування змісту професійної підготовки педагога-тьютора	2	
5	Організаційні форми у професійній діяльності тьютора	2	
6	Технології тьюторського супроводу	2	
7	Індивідуальна освітня програма тьюторанта	2	1
8	Тьюторська діяльність в умовах аудиторної та дистанційної форм навчання		1
9	Особистісний потенціал фахівця як важлива складова професійної компетентності тьютора		2
	Разом	14	6

4.2. Темі практичних занять

№ з/п	Назва теми	Години	
		дфн	зфн
1	Концепція та принципи професійної підготовки педагога-тьютора	2	
2	Структура професійної компетентності педагога-тьютора		1
	Професійна підготовка педагогів до тьюторської діяльності	2	
3	Дидактика професійної підготовки педагога-тьютора	2	
4	Тьюторіал як форма тьюторської діяльності	2	1
5	Методи та інструменти тьюторського супроводу	2	2
6	Індивідуальна освітня програма тьюторанта		2
7	Тьюторська діяльність в умовах аудиторної та дистанційної форм навчання	2	
8	Організація індивідуального супроводу в умовах відкритого освітнього е-середовища	2	
9	Особистісний потенціал фахівця як важлива складова професійної компетентності тьютора	2	
	Разом	16	6

4.3. Самостійна робота

№ з/п	Назва теми	Години	
		дфн	зфн
1	Теоретичні підходи до проблеми тьюторства	27	36
2	Розвиток професійної компетентності тьютора	33	42
	Разом	60	78

5. Критерії оцінювання результатів навчання

Критерії оцінювання результатів навчання здобувачів вищої освіти, затверджені в ДВНЗ «Донбаський державний педагогічний університет» (для оцінювання заліку): **«зараховано» (60-100 балів)** заслуговує здобувач вищої освіти, який за час відвідування лекційних, практичних та/або лабораторних занять й за виконану самостійну роботу отримав зазначену кількість балів упродовж семестру; **«не зараховано» (0-59 балів)** виставляється здобувачеві вищої освіти, який за час відвідування лекційних, практичних та/або лабораторних занять й за виконану самостійну роботу не набрав 60 балів упродовж семестру, він має прогалини в знаннях основного навчально-програмного матеріалу.

Оцінювання результатів навчання здійснюється під час проведення всіх видів занять і самостійної роботи.

Оцінювання результатів навчання здобувачів у процесі лекції виставляється за такими критеріями:

- присутність здобувача на лекції, складання її конспекту й активна участь у процесі лекції.

Оцінювання результатів навчання здобувачів у процесі практичного заняття виставляється за такими критеріями:

- під час опитувань – за повну та ґрунтовну відповідь на задане запитання з теми заняття;

- у процесі виконання ситуаційних вправ і завдань – за запропонований правильний алгоритм (послідовність) виконання завдання; за знання теоретичних основ проблеми, порушеної в завданні.

Оцінювання розроблених кейсів, повідомлень, презентацій за визначеними темами виставляється відповідно до критеріїв:

- за повноту та використання сучасних концепцій і джерел інформації (крім лекційного конспекту має бути ще не менше трьох джерел інформації);

- за оформлення роботи згідно з вимогами і наявність посилань на літературні та інтернет джерела;

- за наявність змістовних висновків;

- за глибокі знання навчального матеріалу, що містяться в основних і додаткових рекомендованих літературних джерелах.

Унаслідок виявлення невідповідності результатів навчання окремим критеріям із тієї чи іншої форми контролю знань кількість балів, що виставляється здобувачеві, може бути знижена:

- за неповну відповідь;

- за кожен неправильну відповідь;

- за невчасне виконання завдання;

- за недостовірність поданої інформації;

- за недостатнє розкриття теми;

- за відсутність посилань на інтернет і літературні джерела.

Критерії оцінювання різних видів навчальної діяльності прописані у кожному завданні.

6. Засоби діагностики результатів навчання

Засобами оцінювання та методами демонстрування результатів навчання є: завдання для вхідного, поточного та підсумкового контролю, взаємоконтролю (взаємооцінювання), самоконтролю (рефлексія, самооцінювання), тестового контролю, усного, письмового опитування, оцінювання самостійної роботи (навчального кейсу (e-ресурсу) засобами онлайн сервісів Adobe Slate та Tilda, програми індивідуальної самостійної роботи тьютора, мультимедійної презентації, глосарію, наукового повідомлення, Е-портфолію), залік.

7. Рекомендована література

Основна

1. Ветров С. Поняття та алгоритм тьюторської діяльності. *Інформаційний збірник для директора школи та завідувача дитячого садка*. 2017. Вип. 23–24 (69). С. 35–47.

2. Осадча К. П. До питання щодо інституціоналізації професії тьютора в українському освітньому просторі. *Ukrainian Journal of Educational Studies and Information Technology*: електронний журнал. 2018. Том. 6. Вип. 1. С. 77–88.

3. Осадча К. П. Змістова компонента процесу професійної підготовки майбутніх учителів до тьюторської діяльності. *Педагогіка та психологія: сучасний стан розвитку наукових досліджень та перспективи*: матеріали всеукр. наук.-практ. конф., м. Запоріжжя, 13–14 жовтня 2017 р. С.28–31.

4. Сипченко О., Черкашина Л., Гарань Н. Формування загальних компетентностей майбутніх викладачів засобами інноваційних технологій в освітньому середовищі ЗВО. *Професіоналізм педагога в умовах освітніх інновацій*: монографія за заг.ред. Л.Г.Гаврілової. Hameln, Germany: InterGING. 2019. С. 180–195.

5. Осадча К. П. Концептуальні засади підготовки майбутніх учителів до тьюторської діяльності. *Вісник Кременчуцького Національного університету імені Михайла Остроградського*. 2019. Вип. 3(116). С. 25–33.

Допоміжна

1. Осадча К. П. Інформаційно-комунікаційні технології картування у тьюторській діяльності. *Інформаційні технології в освіті та науці*: збірник наукових праць. Мелітополь: Вид-во МДПУ ім. Богдана Хмельницького, 2018. Вип.10. С. 201–206.

2. Осадча К. П. Міждисциплінарний контекст формування тьюторської компетентності у професійній підготовці майбутніх учителів. *Педагогічна освіта: теорія і практика. Психологія. Педагогіка*: зб. наук. пр. Київ: Київ. ун-т ім. Б. Грінченка. 2017. 27. С. 56–60.

3. Sypchenko O., Haran N., Boiko I. Media educational technologies as an effective means for forming the communicative competence of future tutors. *The VI th International scientific and practical conference «About the problems of science and practice, tasks and ways to solve them»* (2020). Milan, Italy. 2020. P. 270-273.

8. Інформаційні ресурси в Інтернеті

1. Закон України «Про вищу освіту» від 24.07.2020 № 1556-VII. URL: <https://cutt.ly/SkZ9CAt>

2. Наказ «Про затвердження Положення про індивідуальну форму навчання в загальноосвітніх навчальних закладах» від 12.01.2016 р. № 8 URL : <https://cutt.ly/HljPr2Q>

3. Національна стратегія розвитку освіти в Україні на період до 2021 року. URL: <https://cutt.ly/BljPs3o>

4. Комарницька З.А. Актуальність діяльності тьютора в умовах інформатизації вищої професійної освіти. URL: <https://cutt.ly/JljCCer>

5. Порівняльна характеристика моделей викладача та тьютора. URL: <https://cutt.ly/jljCKjD>

6. Тьюторські компетенції, або Чому не кожний вчитель може стати тьютором. URL: <https://cutt.ly/fljCDIX>

9. Посилання на дистанційний курс

<http://ddpu.edu.ua:9090/moodle/course/view.php?id=1287>

**НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНІ МАТЕРІАЛИ ДЛЯ ЛЕКЦІЙ ІЗ
НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
«ПРОФЕСІЙНІ КОМПЕТЕНТНОСТІ ПЕДАГОГА-ТЮТОРА»
ОПОРНИЙ КОНСПЕКТ ЛЕКЦІЙ**

Лекція 1. Тьюторство в сучасній освіті

Мета вивчення: представити здобувачам другого магістерського рівня вищої освіти теоретичні положення дисципліни «Професійні компетентності педагога-тьютора»; проаналізувати проблеми тьюторської діяльності в контексті викликів сучасного суспільства, ознайомити з перспективним досвідом тьюторства в Україні.

План лекції:

1. Перспективний досвід тьюторства в Україні
2. Тьюторство в міжнародному просторі вищої освіти
3. Професійна підготовка майбутніх учителів до тьюторської діяльності в освітній практиці

Література:

1. Андреев О.О. Педагогічні аспекти відкритого дистанційного навчання *Монографія* / [О.О. Андреев, К.Л.Бугайчук, Н.О.Каліненко, О.Г. Колгатін, В.М. Кухаренко, Н.А. Люлькун, Л.Л. Ляхоцька, Н.Г. Сиротенко, Н.Є.Твердохлебова]. За ред. О.О. Андреева, В.М. Кухаренка. ХНАДУ, Харків: «Міськдрук», 2013. 212 с. URL: <https://cutt.ly/7fBe2tM>

2. Ветров С. Поняття та алгоритм тьюторської діяльності. *Інформаційний збірник для директора школи та завідувача дитячого садка*. 2017. Вип. 23–24 (69). С. 35–47.

3. Лось О. В. Компетенції тьютора в системі дистанційної освіти. *Наукові записки Національного університету «Острозька академія». Серія: Філологічна*. 2015. Вип. 54. С. 47–49.

4. Осадча К. П. Аналіз сутності поняття «тьюторська діяльність» у системі шкільної освіти. *Науковий вісник Миколаївського національного університету імені В.О. Сухомлинського. Педагогічні науки*. Миколаїв: МНУ імені В.О.Сухомлинського, 2016. 4 (55). С.149–153.

5. Осадча К. П. До питання щодо інституціоналізації професії тьютора в українському освітньому просторі. *Ukrainian Journal of Educational Studies and Information Technology*: електронний журнал. 2018. Том. 6. Вип. 1. С. 77–88.

6. Осадча К. П. Змістова компонента процесу професійної підготовки майбутніх учителів до тьюторської діяльності. *Педагогіка та психологія: сучасний стан розвитку наукових досліджень та перспективи*: матеріали всеукр. наук.-практ. конф., м. Запоріжжя, 13–14 жовтня 2017 р., Запоріжжя: Класичний приватний університет, 2017. С.28–31.

7. Осадча К. П. Концептуальні засади підготовки майбутніх учителів до тьюторської діяльності. *Вісник Кременчуцького Національного університету імені Михайла Остроградського*. 2019. Вип. 3(116). С. 25–33.

8. Осадча К. П. Тьюторство як простір для педагогічної діяльності. *Науковий вісник Мелітопольського державного педагогічного університету. Сер.: Педагогіка*. 2016. 1 (16). С. 52–61.

9. Осадча К. П. Філософські аспекти професійної підготовки майбутніх учителів до тьюторської діяльності. 36. наук. пр.: *Педагогічні науки*. Херсон: Видавничий дім «Гельветика», 2017. 1 (79). 2017. С.169–173.

10. Сисоева С.О., Осадчий В.В., Осадча К.П. Професійна підготовка викладача-тьютора: теорія і методика: навч.-метод. посібник. / С.О. Сисоева, В.В. Осадчий, К.П. Осадча / Міністерство освіти і науки, молоді та спорту України, Київський університет імені Бориса Грінченка, Мелітопольський державний педагогічний університет імені Богдана Хмельницького. Київ-Мелітополь: ТОВ «Видавничий будинок ММД», 2011. 302 с.

Ключові поняття: професійна підготовка, педагог, майбутні вчителі, тьютор, тьюторська діяльність, моделі підготовки, освітній процес, освітня практика, викладач-тьютор, дистанційна освіта.

Питання 1. Перспективний досвід тьюторства в Україні

Особливого значення, у дослідженні означеної проблеми набуває питання класифікації наукових досліджень щодо професійної підготовки майбутніх фахівців до тьюторської діяльності. Сьогодні наукові роботи можна класифікувати за такими напрямками:

1) фундаментальні праці, в яких розкрито загальні основи історії та теорії педагогічної освіти і педагогічної діяльності;

2) праці, в яких висвітлено сучасні освітні парадигми, концепції, методологічні підходи професійної підготовки майбутніх учителів;

3) праці, в яких розглянуто сутність тьюторства, тьюторського супроводу та тьюторської діяльності;

4) праці, присвячені проблемі професійної підготовки майбутніх до тьюторської діяльності, зокрема у дистанційному навчанні;

5) праці, в яких розкрито питання формування тьюторської компетентності майбутніх учителів;

6) праці, в яких висвітлено діяльність учителя з індивідуалізації навчання учнів ЗЗСО.

До першого напрямку дослідження педагогічного досвіду ми віднесли дослідження і фундаментальні праці, в яких розкриті загальні основи історії та теорії педагогічної освіти і педагогічної діяльності.

Дослідження та праці таких науковців як Т. М. Десятов, І. А. Зязюн, Г. Кловак, Т. Кристочук, В. Семиченко, С. Сисоева, А. Сущенко,

В.Федоров дали ключ до розуміння багатьох явищ у педагогічній освіті та сприяли поглибленню і цілісності вирішення означеної проблеми. В.Гальперіна, О. Сухомлинська, Г. Клімова висвітлювали загальні питання педагогіки і тенденції її розвитку. Г.Клоуак, дослідивши генезу підготовки майбутнього вчителя до дослідницької педагогічної діяльності у закладах вищої педагогічної освіти України від кінця XIX століття та у XX століті, пропонує модель ступеневої підготовки майбутнього вчителя до дослідницької педагогічної діяльності в сучасних умовах неперервної педагогічної освіти.

Сучасним науковим дослідженням за таким напрямом притаманно: вивчення та висвітлення різних історичних періодів становлення національної педагогічної освіти, пошук нових теорій удосконалення педагогічної освіти та якості педагогічної діяльності, зокрема в аспектах педагогічного професіоналізму та майстерності.

Другим напрямом дослідження професійної підготовки майбутніх учителів до тьюторської діяльності є праці, в яких висвітлені сучасні освітні парадигми, концепції, методологічні підходи та технології. Методологічні та методичні засади професійної підготовки майбутніх учителів знаходять відображення у сучасних наукових дослідженнях таких науковців як Є. С.Барбіна, М. Бирка, І. Богданова, І. Гавриш, Н. Гузій, М. Сова та ін. Теоретико-методичні засади виховання майбутніх учителів висвітлюван І.Лощенко, Л. Москальова, К. Павицька та ін.

У цілому, незважаючи на те, що питання освітніх парадигм, концепцій, підходів та технологій педагогічної освіти постійно знаходяться у полі зору сучасних дослідників, методологічні засади професійної підготовки майбутніх учителів до тьюторської діяльності є недостатньо висвітленими у наукових працях.

До *третього* напрямку вивчення наукового досвіду ми відносимо праці, в яких висвітлюється сутність тьюторства, тьюторського супроводу та тьюторської діяльності з дітьми шкільного віку, зокрема в умовах ДН. Слід зазначити, що у вітчизняній педагогічній думці не достатньо ґрунтовних праць щодо зазначеної тематики, проте наявні окремі розвідки таких вчених та педагогів-практиків як А. Бойко, С. Ветров, Т. Осипова, О.Руденко, О. Троїцька, Л. Шеїна.

У наукових працях учених проаналізовано сутність тьюторства, тьюторського супроводу та тьюторської діяльності з дітьми шкільного віку, простежується пошукова робота щодо осягнення окреслених понять і явищ, проте цілісних та ґрунтовних досліджень з теорії тьюторства та тьюторської діяльності у вітчизняній педагогічній теорії катастрофічно мало.

Четвертий напрям вивчення наукової емпірії щодо досліджуваної проблеми складають праці, присвячені професійній підготовці майбутніх учителів до тьюторської діяльності, зокрема у ДН, зокрема таких

вітчизняних науковців як М. Івашенко, Т. Койчева, А. Сучану та ін. Слушно зазначає М. Івашенко, що проблема тьюторства для вітчизняної науки є досить новою (на відміну від зарубіжної педагогіки), і хоча в цьому напрямі ведуться активні наукові розвідки, вона ще не знайшла достатнього висвітлення в сучасних дослідженнях.

Важливою проблемою є підготовка тьютора до роботи у СДН. Адже процес підготовки тьюторів орієнтується на розвиток у них комунікативних, аналітичних, рефлексивних умінь та навичок, психологічної готовності працювати у віртуальному просторі, навичок фасилітації, тобто налагодження та підтримки інформаційних зв'язків і взаємодії між слухачами та іншими учасниками СДО, регулювання різних проблем, розв'язання конфліктів, адаптації слухачів до нової форми навчання.

Аналіз праць за цим напрямом відобразив наявність ґрунтовних досліджень проблем професійної підготовки майбутніх учителів до тьюторської діяльності та залишаються не достатньо висвітленими питання розробки концепції та моделі професійної підготовки до тьюторської діяльності майбутніх учителів, зокрема що ґрунтуються на засадах компетентнісного, праксеологічного, антропоцентричного та студентоцентричного підходів.

До *п'ятого* напрямку віднесено праці, спрямовані на формування тьюторської компетентності майбутніх учителів, серед яких також спостерігається не достатня кількість ґрунтованих досліджень. Роль тьютора як складової професійної компетентності вчителя початкових класів розкрита Т. Пахомовою. Досліджуючи формування готовності студентів до діяльності тьютора М. Івашенко зазначає, що очікування та вимоги до тьюторів, що задаються сучасною системою освіти передбачають певний достатній рівень професійної компетентності, що включає: професійні знання, вміння та навички виконання діяльності, особистісні здібності щодо діяльності в широкому аспекті, налаштованість та бажання її виконувати.

Аналіз праць з цього напрямку показав, що науковцями достатньо висвітлені питання сутності та засобів формування тьюторської компетентності у закладах вищої освіти (С. Сисоєва, В. Осадчий), в умовах дистанційного навчання (В. Кухаренко, О. Лось) та післядипломної освіти (Ю. Присяжнюк). Натомість тьюторській компетентності майбутніх учителів приділено не достатньо уваги у вітчизняних психолого-педагогічних дослідженнях.

До *шостого* напрямку віднесено праці, що розкривають діяльність учителя з індивідуалізації навчання учнів ЗЗСО. У дослідженнях С.Ніколаєва, В. Онищука, О. Савченко, питання урахування індивідуальних особливостей учня під час навчання позиціонуються як основа індивідуалізації навчання. Науковці О. Жерновникова та

С.Литвинова, розглядають індивідуалізацію навчання як наближення освітнього процесу школи до оптимальної моделі навчання учня. Висвітлюючи засоби активізації навчання старшокласників, В. Онишук звертається до особливостей індивідуалізації навчання, виділяючи три цьому при рівні її розвитку, зокрема: перший рівень – це врахування загальних особливостей учнів на різних етапах їх навчання й розвитку; другий – диференційований підхід (використання різноманітних навчальних програм і планів, навчальних завдань з різним ступенем складності для різних груп учнів); третій – індивідуальний підхід, що здійснюється із урахуванням індивідуальних відмінностей учнів та вчителя і створює сприятливі умови для їх спільної продуктивної діяльності.

Отже, у наукових працях за таким напрямом висвітлюються питання індивідуалізації навчання учнів ЗЗСО, що є підґрунтям для тьюторської діяльності; розглядаються рівні її розвитку та види; обґрунтовуються методики та технології впровадження індивідуалізації у школі.

Таким чином, здійснений аналіз наукових та науково-методичних праць надав можливість дійти висновку про недостатню висвітленість проблем професійної підготовки майбутніх учителів до тьюторської діяльності та виявити необхідність обґрунтування структури тьюторської діяльності та тьюторської компетентності вчителя, концепції та моделі професійної підготовки майбутніх учителів до тьюторської діяльності.

Питання 2. Тьюторство в міжнародному просторі вищої освіти

На початку XXI століття вища освіта є однією із тих сфер освітньої галузі, яка зазнала суттєвих змін під впливом тенденцій міжнародного освітнього простору. З метою всебічного дослідження інституту тьюторства та його розвитку у вищій школі зарубіжних країн вважаємо за доцільне виконати аналіз тенденцій міжнародного освітнього простору, відповідно до яких гармонізується розвиток вищої освіти у країні дослідження, зокрема й обґрунтовується потреба у розвитку тьюторства як одного із чинників забезпечення високоякісних освітніх послуг, розвитку університетів як центрів освіти, науки та інновацій, формування висококваліфікованого фахівця, затребуваного на національному та міжнародному ринках праці.

Серед основних тенденцій міжнародного освітнього простору, що актуалізують розвиток тьюторства у закладах вищої освіти виокремлюємо:

Рис. 1. Тенденції міжнародного освітнього простору, що актуалізують розвиток тьюторства у закладах вищої освіти

Питання 3. Професійна підготовка майбутніх учителів до тьюторської діяльності в освітній практиці

Актуальним стає пошук відповідей на такі питання: який педагог потрібний суспільству, державі, закладі освіти; у чому полягає роль учителя на початку третього тисячоліття розвитку людської цивілізації; якими компетентностями він має володіти; які цінності повинні бути для нього пріоритетними; що він має передавати підрастаючому поколінню, на що спрямовувати навчання, виховання і розвиток учнів.

Нова гуманістична особистісно орієнтована парадигма національної освіти України, в якій позиція учня змінюється від пасивного слухача та ретранслятора знань до суб'єкта навчання та ініціатора власної пізнавальної активності, має реалізувати право на індивідуальну освітню програму. Стрімкий процес реформування освіти України, що зумовлений прагненнями наблизити освіту нашої країни до світових норм і стандартів, дає поштовх до розвитку додаткових освітніх послуг. Тому нині затребуваними стають різні ролі тьютора (наставник, вихователь, помічник, опікун, репетитор, куратор). На цих підставах вважаємо доцільним здійснити історичний аналіз становлення та розвитку тьюторства в Україні. Адже сенс звернення до історико-педагогічного аналізу тьюторства не в тому, щоб реплікувати досвід минулого, але щоб продовжувати традиції в новому контексті. Більш ніж семивікову історію тьюторства ми зможемо порівняти із сучасною ситуацією, побачити і проаналізувати передумови виникнення в Україні такої педагогічної позиції як тьютор, її історичної необхідності.

У наукових статтях та засобах масової інформації часто піднімаються питання неспроможності традиційної школи у врахуванні індивідуальних особливостей учнів у освітньому процесі, а також не

готовності вчителів здійснювати індивідуальний супровід учнів з метою реалізації їх освітніх запитів. У зв'язку із цим ми здійснили опитування учителів ЗЗСО, учнів, їх батьків та викладачів закладів вищої освіти з метою аналізу проблеми практики професійної підготовки майбутніх вчителів до тьюторської діяльності.

Опитування учителів було проведено у паперовій формі та онлайн з використанням розробленого опитувальника у загальноосвітніх школах м. Слов'янськ. У опитуванні було задіяно 101 учитель, 84,2 % з яких є випускниками ЗВПО (решта – класичних закладів вищої освіти). Більшість з опитованих мають значний стаж роботи, а саме: 21,8 % мають більше 20 років стажу, 14,9 % – 15–20 років, 8,9 % – 10–15 років, 19,8 % – 5–10 років, 8,9 % – 3–5 років. До 3-х років педагогічного стажу має 25,7 % опитованих учителів. Найменший відсоток респондентів працюють з дітьми старшого шкільного віку (27,7 %). Майже однаковий відсоток опитованих – є вчителями середньої школи (42,6 %) та вчителями початкової школи (41,6 %).

Переважає більшість учителів (61,4 %) відзначили в опитуванні, що мають уявлення про тьюторську діяльність. Проте подальші запитання анкети дозволили констатувати, що таке уявлення у більшості випадків є епізодичним і не повним. Так респонденти зазначали, що тьюторська діяльність полягає у «репетиторській діяльності», у «підтримці зі студентами чи школярами різних видів зв'язку», у «спонуканні учнів до самостійної роботи з навчальним матеріалом самостійно та у групах за допомогою ІКТ», у «процесі самоосвіти», у «вмінні вчити вчитися і передавати свій досвід самоосвіти тому, хто теж знаходиться в процесі самоосвіти», у «керуванні навчально-виховним процесом», у «класному керівництві», у «корекційній діяльності», у «підтримці інтересу дитини до навчання», у «супроводженні учнів у їх діяльності», у «накопиченні знань, переданні їх іншим», у «реалізації дистанційного навчання», у «проведенні як індивідуальних і групових занять так і дистанційних» тощо.

Окремі респонденти відмітили, що тьютор – «спеціаліст з надання додаткових освітніх послуг», «людина, яка закріплена з учнем і допомагає йому», «людина, яка супроводжує і допомагає дитині під час навчання», «людина, яка здійснює педагогічний супровід, пошук більш ефективних шляхів досягнення мети, мотивація учня», «педагог, який підтримує дитину в шкільному житті». Деякі вчителі слушно відмітили, що діяльність тьютора спрямована на індивідуалізацію освіти дітей шкільного віку, зазначивши, що вона полягає «в індивідуальній роботі з учнем», «в розробці індивідуальних програм та впровадженні індивідуального навчання», «у розробці індивідуальних освітніх програм», «у допомозі учневі знайти індивідуальний освітній маршрут», «у наданні індивідуальної допомоги», «в індивідуальному супроводі учня в навчальній діяльності, корекції форм, методів, прийомів навчання

відповідно до можливостей та потреб учня», спрямована на «індивідуальний підхід до кожної дитини», «індивідуалізацію освіти, виявлення здібностей і їх розвиток», «індивідуальну допомогу дітям з вадами розвитку».

Лише одиниці опитованих пов'язують діяльність тьютора з умінням організовувати незалежну допомогу в навчанні та з подоланням антропологічного дефіциту в освіті. Отже, більшість опитованих зазначають, що мають уявлення про тьюторську діяльність, проте не можуть докладно пояснити її суть.

Цей висновок підтверджується результатами відповідей респондентів на наступне запитання анкети, що полягало у з'ясуванні їх уявлень про роль тьютора. Переважна більшість опитованих учителів (51,6 %) вважають, що тьютор є вчителем у ДН. Однаковий відсоток опитованих (29,5 %), вбачають, що тьютор є розробником індивідуальної програми навчання особи, класним керівником, супроводжуючим дітей з вадами розвитку, спеціалістом з надання додаткових освітніх послуг; 28,4 % – психологом, 25,3 % – корекційним педагогом, 17,9 % – репетитором.

Такі результати пов'язані із тим, що переважна більшість учителів (76,2 %) не отримали уявлення про тьюторську діяльність під час навчання у закладі вищої освіти. Натомість воно сформувалося на основі інформації з соціальних мереж (31 %), засобів масової інформації (11 %), методичних семінарах (18,4 %) та курсах підвищення кваліфікації (1,1 %). Не отримавши належної підготовки до тьюторської діяльності більшість учителів (73,3 %) у відповідях зазначають, що не можуть здійснювати впевнено тьюторську діяльність.

У результаті опитування учителів можна зробити такі висновки: більшість учителів мають не системне і не повне уявлення про сутність тьюторської діяльності; переважна кількість опитованих педагогів вважають, що потрібно впроваджувати спеціальну підготовку до тьюторської діяльності у процесі професійної підготовки майбутніх учителів у закладах вищої освіти; в умовах шкільної освіти вчителям важко здійснювати індивідуалізацію освіти через велику кількість учнів у класі, недостатність відповідної підготовки та неможливість відведення часу для індивідуальної роботи з кожним учнем.

На основі офіційної інформації на сайтах було здійснено аналіз освітніх програм, навчальних планів та навчальних матеріалів закладів вищої педагогічної освіти. На основі цього аналізу ми зробили такі висновки. Розкриття сутності тьюторської діяльності здійснюється у межах дисциплін та тем з ДО. Зокрема у Національному педагогічному університеті імені М.П. Драгоманова викладаються дисципліни «Організація дистанційного навчання в навчальному закладі», «Розробка та адміністрування дистанційних курсів» та «Створення і адміністрування дистанційних освітніх ресурсів», у ході яких надається уявлення про

тьюторську діяльність у ДН. Також на факультеті початкової освіти Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини у змісті курсу «Основи дистанційного навчання в початковій освіті» студентам надається уявлення про роль тьютора у ДН школярів молодших класів. Окремі аспекти тьюторської діяльності розкриваються у темах різноманітних дисциплін. Наприклад, у Дрогобицькому державному педагогічному університеті ім. І. Франка педагогами приділяється увага питанням педагогічної антропології й гуманістичної педагогіки у рамках дисципліни «Сучасні напрями в педагогіці» та професійній підготовці майбутніх педагогів дошкільної освіти до індивідуалізації освіти у рамках дисципліни «Індивідуальний підхід до дітей в умовах ДНЗ». На Факультеті педагогіки та психології Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова під час вивчення курсу «Педагогіка партнерства в сучасній школі» в одній з тем студентам пропонується ознайомитись із роллю сучасного вчителя – фасилітатора, коуча, тьютора, модератора – в ІОТ учня початкової школи. У багатьох ЗВПО здійснюється підготовка до роботи у сфері інклюзивної освіти, і в її змісті епізодично висвітлюється роль тьютора в роботі з дітьми, що мають особливі освітні потреби, зокрема у Мелітопольському державному педагогічному університеті ім. Б. Хмельницького, Тернопільському національному педагогічному університеті ім. В. Гнатюка, Сумському державному педагогічному університеті ім. А.С. Макаренка, Чернігівському національному педагогічному університеті ім. Т. Г. Шевченка та ін.

Аналіз стану професійної підготовки майбутніх учителів до тьюторської діяльності, аналізу сучасних наукових досліджень та освітніх програм і навчальних планів ЗВО дозволяє зробити висновок про те, що: є потреба у здійсненні тьюторської діяльності у роботі з дітьми шкільного віку, працюючі вчителі не готові до здійснення тьюторського супроводу школярів і вважають за потрібне здійснювати професійну підготовку майбутніх учителів до тьюторської діяльності у закладах вищої освіти, практична професійна підготовка майбутніх учителів до тьюторської діяльності не здійснюється системно у закладах вищої освіти.

Лекція 2. Моделі професійної підготовки педагога-тьютора

Мета вивчення: представити сучасні моделі підготовки педагогів до здійснення тьюторської діяльності в Україні, проаналізувати та порівняти освітній компонент, визначити перспективи авторських моделей підготовки до тьюторської діяльності, залучити здобувачів до творчого дослідництва та критичного осмислення сучасного стану тьюторства в Україні; розширювати науковий світогляд здобувачів, формувати в них прагнення до систематичного підвищення професійної майстерності.

План лекції:

1. Сучасні моделі підготовки педагогів до здійснення тьюторської діяльності в Україні

2. Авторські моделі підготовки до тьюторської діяльності

Література:

1. Лось О. В. Компетенції тьютора в системі дистанційної освіти. *Наукові записки Національного університету «Острозька академія». Серія: Філологічна.* 2015. Вип. 54. С. 47–49.

2. Осадча К. П. До питання щодо інституціоналізації професії тьютора в українському освітньому просторі. *Ukrainian Journal of Educational Studies and Information Technology:* електронний журнал. 2018. Том. 6. Вип. 1. С. 77–88.

3. Осадча К. П. Змістова компонента процесу професійної підготовки майбутніх учителів до тьюторської діяльності. *Педагогіка та психологія: сучасний стан розвитку наукових досліджень та перспективи:* матеріали всеукр. наук.-практ. конф., м. Запоріжжя, 13–14 жовтня 2017 р., Запоріжжя: Класичний приватний університет, 2017. С.28–31.

4. Осадча К. П. Концептуальні засади підготовки майбутніх учителів до тьюторської діяльності. *Вісник Кременчуцького Національного університету імені Михайла Остроградського.* 2019. Вип. 3(116). С. 25–33.

5. Осадча К. П. Тьюторство як простір для педагогічної діяльності. *Науковий вісник Мелітопольського державного педагогічного університету. Сер.: Педагогіка.* 2016. 1 (16). С. 52–61.

6. Сисоева С.О., Осадчий В.В., Осадча К.П. Професійна підготовка викладача-тьютора: теорія і методика: навч.-метод. посібник. / С.О. Сисоева, В.В. Осадчий, К.П. Осадча / Міністерство освіти і науки, молоді та спорту України, Київський університет імені Бориса Грінченка, Мелітопольський державний педагогічний університет імені Богдана Хмельницького. Київ-Мелітополь: ТОВ «Видавничий будинок ММД», 2011. 302 с.

Ключові поняття: професійна підготовка, тьютор, тьюторант, тьюторська діяльність, моделі підготовки, освітній процес.

Питання 1. Сучасні моделі підготовки педагогів до здійснення тьюторської діяльності в Україні

У зв'язку із попитом на тьюторські послуги в суспільстві педагоги та науковці України почали досліджувати проблему підготовки до тьюторської діяльності та здійснювати її на основі різних моделей. Аналіз сучасних моделей підготовки педагогів до здійснення тьюторської діяльності дозволить виокремити запропоновані й апробовані моделі, визначити у них доцільні для застосування або не придатні для впровадження у власній моделі аспекти.

Відповідно до часового критерію А. Сучану виділяє такі три моделі підготовки майбутнього педагога: паралельна, інтегрована і послідовна. На

її переконання паралельна модель будується за принципом паралельності всіх складових навчальної програми протягом усього терміну підготовки майбутнього вчителя. В інтегрованій моделі базовою є ідея вивчення складових навчальної програми не лише одночасно, а й у взаємозв'язку з професійно доцільними змістовими модулями навчальних тем загалом та шляхи інтеграції теорії з практикою. Послідовна модель передбачає вивчення загальних і спеціальних навчальних дисциплін на першому етапі навчання, а поєднання предметів психолого-педагогічного циклу з навчальною практикою – на другому, завершальному етапі. Різновидом послідовної моделі є «дюріхська модель», коли психолого-педагогічна підготовка здійснюється раніше, ніж вивчення спеціальних дисциплін і методик їх викладання. Отже, можна сказати, що ці моделі виділяються за часовим критерієм.

Проаналізуємо інші моделі підготовки до тьюторської діяльності, що здійснюються відповідно до форм організації навчання. Одна з таких моделей реалізувалася на базі ЗВО у межах ДН, де тьюторська позиція розглядалася як роль викладача, який здійснює підтримку і супровід студентів у процесі навчання за допомогою дистанційних технологій. Для того, щоб викладачі могли здійснювати таку роль, потрібно провести відповідну підготовку. Такою підготовкою зайнялися кілька ЗВО України.

Зокрема у Херсонському державному університеті було реалізовано підготовку викладачів до тьюторської діяльності. У рамках цієї підготовки на базі розробленої в університеті СДН «Херсонський Віртуальний Університет» було розроблено ДК «Практикум тьюторів». Він мав на меті навчити викладачів або здобувачів старших курсів навчання керувати СДН, створювати ДК та організувати освітній процес у системі. Як завдання курсу було поставлено формування основних понять та принципів ДО, навчання роботі у СДН «Херсонський Віртуальний Університет» Херсонського Державного Університету, формування навичок створення та проведення ДК, організація навчання у співробітництві, формування вміння навчатися і навчати дистанційно. У ході підготовки викладачів як тьюторів протягом 4-х тижнів використовувалися такі засоби навчання як теоретичний матеріал (лекції, рекомендації та ін.), практичні завдання (заповнення таблиць, запитання, аудіо та відео матеріали), список розсилання (електронна пошта), форум, чат (асинхронне спілкування), тестування (тест). Підготовка, маючи модульну структуру, складалася з 4 модулів, кожен з яких тривав один тиждень. Перший модуль передбачав знайомство з інтерфейсом та можливостями СДН «Херсонський Віртуальний Університет», роботу з системою, читання рекомендації щодо роботи з нею, знайомство з концепціями ДН, навчання спілкування дистанційно за допомогою списку розсилання, чату та форуму. Під час другого модулю викладачам потрібно було підготувати та розмістити необхідні матеріали у власному курсі, а

також запланувати навчальну діяльність студента та тьютора. У ході третього модулю учасники вчилися створювати тести у власному дистанційному курсі та розглядати структуру рейтингової системи курсу. Четвертий модуль передбачав підготовку до освітнього процесу у власному ДК, починаючи з набору учасників у власний курс і проведення процесу дистанційного навчання.

Проблемною лабораторією дистанційного навчання НТУ «ХП» були проведені експерименти з ДН школярів, якими було передбачено підготовку учителів до здійснення тьюторської діяльності. Для цього був проведений шеститижневий ДК «Практикум тьютора», в якому додатково розглядалися сучасні соціальні сервіси (Twitter, Google Docs) та методи їх використання у освітньому процесі. З метою підготовки вчителів також було проведено 9 вебінарів, у форумі проведено обговорення проблемних питань, підготовлені необхідні інформаційні матеріали до ДК слухача. У курсі спостерігалась творча атмосфера, співпраця, доступність виконаних робіт слухачам створювала творчу атмосферу в курсі, викликала дискусії у форумі. Після проходження ДК «Практикум тьютора» були проведені 4 додаткових вебінари з підготовки до освітнього процесу та 14 вебінарів з презентації ДК для вчителів шкіл та звітів про проведення ДК.

Подібна модель підготовки тьютора ДН, але з більш ширшим переліком вмінь, які систематизуються у 3-х компонентах готовності до тьюторської діяльності (мотиваційно-ціннісний, когнітивний, операційний), була застосована під час підготовки викладачів-тьюторів у 2014 році у ДВНЗ «Університет менеджменту освіти» Національної академії педагогічних наук України. Підготовка викладачів-тьюторів у рамках підвищення кваліфікації була спрямована на організацію ДН у системі неперервної освіти вчителів початкової школи. Підготовка викладачів за цією моделлю складалася з таких модулів: основи інформатики, робота в обчислювальних мережах, особливості й технології ДН, розробка ДК, організація навчально-пізнавальної діяльності в СДН, контроль у СДН та розробка тестів, якість і стандарти ДН. Технологія підготовки викладачів до організації ДН мала три етапи: очний, дистанційний, очний. Очний етап містив у собі мотиваційну діяльність викладачів. На дистанційному етапі відбувалася інформаційна (вивчення модулів, робота в групі, самостійний пошук, консультації), організаційна (перевірка знань з модулів, тестування, зворотний зв'язок, оцінка власної діяльності) та конструктивна (практичне засвоєння активних методів навчання, конструювання власної діяльності, оцінювання результатів діяльності) діяльність. Також на дистанційному етапі підвищення кваліфікації викладачами були виконані випускні роботи, які публічно захищалися на третьому очному етапі підвищення кваліфікації. Крім цього, на цьому етапі здійснювалась рефлексивна діяльність викладачів з

узагальнення знань і вмінь, інтеграція знань і вмінь, необхідних для діяльності в СДН, вихідне тестування.

Аналіз наукових публікацій та ЗМІ дав змогу виокремити таку модель підготовки до тьюторської діяльності, яку можна назвати тренінговою, тому що в її основі лежить система тренінгів, семінарів, майстер-класів, які можуть формуватися у рамках школи підготовки тьюторів. Можна назвати кілька прикладів. Так з 2014 року Академією інноваційного розвитку освіти («АІРО»), що є спільнотою однодумців, які вважають, що запровадження змін в освіті значною мірою залежить від професійної підготовки освітян, усвідомленості батьків їхньої ролі в освітньому процесі, а також формуванні та розвитку ключових компетентностей учнів у сучасній школі, було здійснено кілька заходів з підготовки тьюторів. Першим з них був курс для вчителів та методистів шкіл «Підготовка тьюторів з питань використання полімедійних технологій в освітній діяльності педагогічних працівників». Курсом було передбачено розгляд питань пов'язаних з нормативно-правовим забезпеченням, психолого-педагогічними, методичними та організаційними аспектами, розробкою дидактичних і методичних матеріалів.

Наступним прикладом є ініціатива освітньої інституції International Academy of Tutoring, що з 2017 року пропонує в Україні програми професійного зростання, ефективні інструменти та методи роботи з дітьми і молоддю, в основі яких лежить індивідуалізація навчальних і виховних процесів, щорічно проводить школи тьюторів. Програма школи тьюторів включає 4 модулі: «Введення до тьюторингу» – ознайомлює із теорією тьюторингу, досвідом ефективних тьюторських практик, антропологією і метою тьюторингу та надає можливість підготувати й провести перший тьюторіал; «Розвиваючий тьюторинг» – передбачає вивчення основ позитивної психології в тьюторингу, поняття індивідуалізована освіта і розвиток талантів, методика підтримки талантів і сильних сторін підопічних, а також оволодіння вмінням визначення мети і мотивація та коучінговими інструментами в тьюторингу; «Науковий тьюторинг» – ознайомлення з поняттями наукового тьюторингу і плануванням наукової діяльності та з есе як інструментом роботи з підопічним, навчання планування тьюторіалів та планування і підготовки циклів тьюторіалів, а також впровадження програм і тьюторських проєктів; «Розвиток тьютора» – надання розуміння щодо сутності розвитку тьютора, найчастіших складнощів, що спіткають тьютора у роботі, цінності в тьюторингу та діяльності тьютора як лідера. Ця Школа тьюторів закінчується отриманням міжнародних сертифікатів I ступеню від International Academy of Tutoring та Collegium Wratislaviense.

Діяльністю з підготовки тьюторів займається також громадська професійна організація «Тьюторська асоціація України (ТАУ)», що спільно

з Науково-освітнім центром «Платформа відкритої освіти» у рамках Всеукраїнського експерименту «Тьюторська технологія як засіб реалізації принципу індивідуалізації в освіті» (наказ Міністерства освіти і науки України № 764 від 15.07.2015) організувала Інститут індивідуалізації і тьюторства (<http://www.tutor-institute.com>). У рамках роботи Інститут індивідуалізації і тьюторства здійснює розробку вітчизняних і адаптацію зарубіжних методологій, технологій та інструментарію для тьюторського супроводу в різних сферах освітньої діяльності; проведення експертизи і надання консультативної підтримки освітнім практикам, що реалізують принцип індивідуалізації; розробку навчальних програм і підготовка тьюторів для закладів загальної та вищої освіти, сімейної та інклюзивної освіти, соціальних і культурних проєктів; допомогу в розробці моделей освітніх проєктів та приватних навчальних центрів, проведенні гуманітарної експертизи, тьюторського супроводу закладів освіти й освітніх центрів; узагальнення та поширення тьюторського досвіду, організацію подій, у фокусі яких реалізується принцип індивідуалізації; видавничу та просвітницьку діяльність.

У 2017–2018 навчальному році Інститут індивідуалізації і тьюторства набрав перші групи для стаціонарного та ДН за однорічною програмою підготовки тьюторів. Особливістю програми підготовки тьюторів в Інституті індивідуалізації і тьюторства є те, що, по-перше, тьюторство позиціонується як антропопрактика; по-друге, тьютор виступає як методолог, який знає, за яких підстав вибудовується логіка і сенс тьюторської діяльності; по-третє, тьюторству не можна навчити, бо це не тільки алгоритм, а тьюторством можна «заразити». Програми ґрунтуються на думці, що завтрашня освіта – це поєднання роботи вчителя-предметника (носія культури) і тьютора (який супроводжує дитину в його індивідуальній освіті). Тьюторство ефективно там, де у дитини є право вибору, – в просторі свободи, але навчити користуватися свободою може тільки вільна (перш за все внутрішньо вільна) людина. Четверта особливість полягає у практичному аспекті: тьюторській діяльності можна навчитися тільки в практичній діяльності, тобто, щоб стати тьютором, треба з першого дня навчання вже працювати тьютором. П'ята особливість базується на тому, що на відміну від педагога, який несе в собі зразок культури і зразок дії, передаючи молодому поколінню досвід поколінь попередніх, тьютор несе в собі два інших зразка – пошук знань і самовизначення в ситуаціях невизначеності, з якими нам доведеться зустрітися в майбутньому. Тому з огляду на ці особливості, засновники Інституту індивідуалізації і тьюторства (www.tutor-institute.com) розробили оригінальну програму підготовки тьюторів, спираючись на історичні європейські традиції тьюторства і використовуючи консультації та праці за технологією розвитку суб'єкта, засновані на принципах свідомості та самосвідомості академіка НАПН України І. Беха, методологічні підходи

доктора культурології В. Нікітіна, авторську концепцію тьюторства професора Т. Ковальнової, теорію гуманітарних систем Е. Гусинського з США, принципи імовірнісної освіти доктора психології А. Лобка, основи гуманної педагогіки академіка Ш. Амонашвілі, ідеї персоніфікації народного вчителя України Н. Гузика, практичний досвід народного вчителя СРСР професора В. Шагалова тощо.

Отже, тренінгова та неформальна модель, на нашу думку, не зважаючи на її ефективність не характеризується системністю і фундаментальністю, що мають бути властиві підготовки майбутніх учителів до тьюторської діяльності. Як одні із форм підготовки майбутніх учителів до тьюторської діяльності у процесі навчання у ЗВО можуть бути використані тренінги, школи, майстер-класи та інші подібні форми, проте як основна модель підготовки, так модель не може бути використана.

Питання 2. Авторські моделі підготовки до тьюторської діяльності

Аналіз наукових досліджень дозволив виділити авторські моделі підготовки до тьюторської діяльності. Зокрема, запропонована у дисертаційному дослідженні Т. Койчевою методика поетапної підготовки вчителя-гуманітарія до виконання тьюторських функцій у СДО передбачає впровадження моделі підготовки на основі сутності поняття «функції тьютора в системі дистанційної освіти», показників і критеріїв оцінки професійно-педагогічної готовності вчителя до виконання ним функцій тьютора в СДО, змісту теоретичної і практичної підготовки майбутніх учителів гуманітарних спеціальностей як тьюторів для СДО. Модель передбачає підготовку вчителя-гуманітарія, який був би у змозі виконувати такі функції: функцію консультанта, що виявляється в інформуванні, порадах слухачів, інформаційній підтримці навчання; функцію менеджера, яка реалізується в керівництві та мотивації слухачів, консультаціях та комунікаціях зі слухачами; функцію фасилітатора, що відтворюється в налагодженні та підтримці інформаційних зв'язків і взаємодії між слухачами та іншими учасниками СДО, в урегулюванні різних проблем, розв'язанні конфліктів, адаптації слухачів до нової форми навчання. Як критерії оцінки професійно-педагогічної готовності вчителя до виконання ним функцій тьютора в СДО дослідниці виділили такі: критерій обізнаності як вимір ступеня інформованості, зорієнтованості особистості у предметі і засобах здійснення професійно-педагогічної діяльності на засадах використання інформаційно-комп'ютерних технологій в умовах ДО і в межах виконання тьюторських функцій; критерій спроможності як вимір ступеня практичної навченості до реалізації виокремленої діяльності в означених умовах; критерій схильності як вимір ступеня потреби особистості до самореалізації в означеній специфічній сфері професійно-педагогічної діяльності.

Розроблена В. Івашенком модель реалізації технології формування готовності студентів педагогічних ЗВО до діяльності тьютора, включає структурні компоненти готовності здобувачів педагогічного ЗВО до діяльності тьютора та етапи технології формування готовності студентів педагогічних ЗВО до діяльності тьютора. Автор виділив такі структурні компоненти готовності студентів педагогічного ЗВО до діяльності тьютора: мотиваційно-ціннісний, що визначає характер мотивації щодо організації ДН та ціннісне ставлення до оволодіння готовністю здійснення психологічної діяльності; теоретичний, що включає знання з педагогіки, психології й інформатики; практичний, що передбачає оволодіння інтелектуально-проєктувальними, організаційно-комунікативними та діагностико-контрольовальними вміннями; особистісно-рефлексивний, що включає професійні якості особистості. До цієї моделі включені етапи технології формування готовності студентів педагогічних ЗВО до діяльності тьютора, серед яких мотиваційно-підготовчий, що передбачає здійснення відповідної психологічної і методичної підготовки викладачів, формування позитивного ставлення студентів до ДН, усвідомлення професійної значущості готовності педагога до діяльності тьютора та ціннісного ставлення до набуття готовності її здійснення, розробку дидактично-методичного забезпечення процесу формування готовності студентів до діяльності тьютора; змістово-процесуальний, метою якого є оволодіння студентами знаннями і вміннями, необхідними для здійснення діяльності тьютора; оцінно-корекційний, що передбачає корекцію змісту, форм і методів формування готовності студентів до діяльності тьютора на основі оцінки та самооцінки результативності запровадженої технології.

Описана модель формування ціннісно-сислової готовності майбутніх викладачів до тьюторської діяльності А. Сучану базується на виборі аксіологічного, компетентнісного та особистісно орієнтованого підходів та таких принципів як принцип актуалізації міжпредметних зв'язків, особистісного цілеутворення та гуманістичної спрямованості взаємодії у підсистемі «викладач-студент». У аспекті нашого дослідження слід звернути увагу на виділення автором етапів набуття досвіду тьюторської діяльності (інформаційний, інструментальний, проєктувальний) та компоненти ціннісно-сислової готовності (мотиваційно-ціннісний, операційно-діяльнісний, комунікативно-емпатійний, аналітико-рефлексивний). За задумом авторки мотиваційно-ціннісний складник репрезентує забезпеченість прицільного педагогічно вмотивованого впливу на позитивно-активне ставлення особистості до тьюторської діяльності та стійкий рівень мотиву досягнення успіху в означеній сфері професійної діяльності викладача ЗВО; операційно-діяльнісний компонент віддзеркалює системні професійно значущі знання магістрантів щодо сутності тьюторської діяльності; комунікативно-емпатійний компонент містить необхідну і достатню сукупність базових

педагогічних умінь щодо реалізації функцій та виконання ролей тьютора; аналітико-рефлексивний компонент репрезентує здатність магістранта до самоспостережень, самооцінки професійної підготовленості в означеному виді діяльності; до професійної рефлексії – усвідомлення, осмислення, прогнозування процесу і результату тьюторської діяльності.

Окремим аспектам підготовки майбутніх учителів до тьюторської діяльності присвячено дослідження таких науковців як О. О. Лінник (підготовки майбутнього вчителя до організації суб'єкт-суб'єктної взаємодії з учнями), В. М. Єремеева (підготовка майбутніх учителів до індивідуалізації навчання учнів), Т. Р. Гуменникова та Ю. Д. Шаповал (підготовка майбутніх учителів до особистісно орієнтованого навчання школярів).

У дослідженні О. Лінник пропонується модель системи підготовки майбутнього вчителя до організації суб'єкт-суб'єктної взаємодії з учнями початкової школи, в якій система підготовки майбутнього вчителя до організації суб'єкт-суб'єктної взаємодії з учнями початкової школи розуміється як упорядкована сукупність функціональних компонентів (цілепрогностичного, проєктивного, конструктивного, комунікативного, організаційного, оцінювально-коригувального), спрямованих на перетворення професійно зорієнтованого освітнього середовища ЗВО на контекст формування готовності майбутнього вчителя до організації суб'єкт-суб'єктної взаємодії з учнями початкової школи. Системотвірними чинниками виступають мета, взаємозв'язок між компонентами (цілепрогностичний, проєктивний, конструктивний, комунікативний, організаційний, оцінювально-коригувальний), принципи підготовки майбутнього вчителя початкової школи до суб'єкт-суб'єктної взаємодії, очікуваний результат (готовність майбутнього вчителя до організації суб'єкт-суб'єктної взаємодії з учнями початкової школи). Доречно вбачається думка авторки про те, що у цілепрогностичному та проєктувальному компонентах розробленої моделі передбачено проєктування програм навчальних дисциплін з урахуванням індивідуальної траєкторії розвитку майбутнього вчителя початкової школи та моделювання професійного середовища в освітньому середовищі ЗВО.

В. Єремеева пропонує педагогічну технологію підготовки майбутніх учителів до індивідуалізації навчання учнів, яка розглядається як особлива організація вивчення педагогічних дисциплін, що має всі ознаки індивідуалізації та технологізації; розвиває позитивну соціальну мотивацію; сприяє формуванню професійних знань, оволодінню способами використання форм, методів, засобів індивідуальної роботи; готує до індивідуалізації навчання у професійно-педагогічній діяльності.

Т. Гуменникова презентує структурно-процесуальну модель підготовки майбутнього педагога до особистісно орієнтованого виховання молодших школярів, яка репрезентує мету (через педагогічну підготовку

студентів до особистісно орієнтованого виховання молодших школярів, через систему ступеневої освіти забезпечення становлення конкурентоспроможного фахівця відповідно до потреб розвитку вищої педагогічної освіти); методологічні засади та умови результативності підготовки (усвідомлення студентами на рівні переконань цінності й доміант особистісно орієнтованого виховання молодшого школяра; забезпечення теоретико-методологічного підґрунтя освітнього середовища ЗВО, що ґрунтується на пріоритетах особистісно орієнтованої педагогіки; гуманістична побудова взаємодії у межах підсистеми «викладач – студент» у напрямку підвищення суб'єктності кожного з них; творча спрямованість особистісно орієнтованої діяльності на розвиток особистості дитини); теоретичні засади (компетенетнісний, суб'єктно-діяльнісний, системний підходи); процесуальний та змістовий компонент підготовки; результат – позитивна динаміка процесу готовності майбутнього педагога до особистісно орієнтованого виховання.

У дослідженні Ю. Шаповал запропоновано технологію реалізації педагогічних умов формування готовності майбутніх учителів початкових класів до особистісно орієнтованого навчання молодших школярів, яка створює умови для формування в майбутніх учителів мотиваційного, інформаційного, процесуально-діяльнісного, рефлексивного складників готовності до особистісно орієнтованого навчання молодших школярів. Проте запропонована О. Лінник, В. Єремеевою, Т. Гуменниковою, Ю.Шаповал моделі сфокусовані на формуванні лише окремого аспекту тьюторської діяльності (суб'єктність, індивідуалізація, особистісно орієнтований підхід) і лише у вчителів початкової школи. Це дозволяє враховувати результати означених досліджень, однак, частково.

Лекція 3. Структура професійної компетентності педагога-тьютора

Мета вивчення: ознайомити здобувачів зі структурою тьюторської компетентності майбутнього фахівця; представити компоненти тьюторської компетентності викладача, розкрито детальну їх характеристику; залучити майбутніх професіоналів до творчого дослідництва та критичного осмислення тьюторіалу.

План лекції:

1. Структура тьюторської компетентності майбутнього фахівця
2. Компоненти тьюторської компетентності викладача

Література:

1. Ветров С. Поняття та алгоритм тьюторської діяльності. *Інформаційний збірник для директора школи та завідувача дитячого садка*. 2017. Вип. 23–24 (69). С. 35–47.

2. Осадча К. П. Змістова компонента процесу професійної підготовки майбутніх учителів до тьюторської діяльності. *Педагогіка та психологія:*

сучасний стан розвитку наукових досліджень та перспективи: матеріали всеукр. наук.-практ. конф., м. Запоріжжя, 13–14 жовтня 2017 р., Запоріжжя: Класичний приватний університет, 2017. С.28–31.

3. Осадча К. П. Концептуальні засади підготовки майбутніх учителів до тьюторської діяльності. *Вісник Кременчуцького Національного університету імені Михайла Остроградського*. 2019. Вип. 3(116). С. 25–33.

4. Сисоєва С.О., Осадчий В.В., Осадча К.П. Професійна підготовка викладача-тьютора: теорія і методика: навч.-метод. посібник. / С.О. Сисоєва, В.В. Осадчий, К.П. Осадча / Міністерство освіти і науки, молоді та спорту України, Київський університет імені Бориса Грінченка, Мелітопольський державний педагогічний університет імені Богдана Хмельницького. Київ-Мелітополь: ТОВ «Видавничий будинок ММД», 2011. 302 с.

Ключові поняття: професійна компетентність, тьюторська компетентність, професіонал, фахівець, викладач, компетентність.

Питання 1. Структура тьюторської компетентності майбутнього фахівця

Сучасний освітній процес, на який впливають інформатизація та глобалізація суспільства, зростання індивідуальної самосвідомості та підвищення потреби кожної людини у самореалізації, вимагає ефективних підходів до професійної підготовки педагогів. Адже особистість педагога була і залишається вагомим в усі періоди розвитку людської цивілізації. Одним зі шляхів оновлення змісту української освіти, узгодження його із сучасними потребами суспільства, інтеграції до світового освітнього простору є орієнтація навчальних програм підготовки педагогів на компетентнісний підхід та створення ефективних механізмів його запровадження.

Нині запити суспільства спонукають до розширення ролі вчителя як педагога-організатора навчальної діяльності, педагога-вихователя, педагога-наставника, до виконання таких ролей як тьютор, модератор, фасилітатор. У наслідок чого змінюється сутність поняття професіоналізму педагога: від розуміння його як «досконалого, творчого виконання вчителем професійних функцій на рівні мистецтва» (О. Мороз, В.Омелянко) до осмислення як гнучкого і доцільного використання всього широкого діапазону професійних ролей (А.Кашеварова).

У зарубіжній педагогіці проблеми, пов'язані з компетентностями та розробкою компетентнісних моделей, висвітлювали Р. Бояціс, Г. ле Ботерф, Р. Епштейн, І. Зимня, С. Спенсер, К. Флотов, А. Хуторський, А.Шепмен та ін. Компетентнісні моделі випускників ЗВО і проблеми, пов'язані з їх розробкою, представлено у роботах І. Носко, В. Байденко, К.Сьоміна. Концептуальні засади компетентнісного підходу висвітлено такими українськими науковцями як О. Овчарук, В. Рябченко,

Ю.Рашкевич; компетентнісний підхід у професійній підготовці педагогів розкрито у працях М. Кадемії, Л. Тархана; проблеми формування професійної компетентності майбутніх учителів висвітлено у наукових працях А. Гуржія, Р. Гуревича, О. Шестопалюка, Л. Хоружої, В.Заболотного, Н. Глузман, Л. Петухової, Є. Смирнкової-Трибульської та ін. Проте проблема формування тьюторської компетентності майбутніх педагогів залишається не достатньо розробленою. У педагогічній теорії висвітлено окремі її аспекти, зокрема: формування готовності студентів ЗВПО до діяльності тьютора (М. Івашенко), підготовка викладачів як організаторів дистанційного навчання (тьюторів) (В. Кухаренко), методичні засади професійної підготовки тьюторів в умовах дистанційної форми навчання (В. Осадчий, Н. Жевакіна).

Розглянемо погляди науковців на структуру тьюторської компетентності. Бельгійські науковці, Ф. Уотлентд, С. Пірот, Н. Вердей зазначають, що онлайн-тьютор від простого передавача знань нині стає посередником у навчанні. З позицій центрованого на учні навчання та соціоконструктивізму вони вважають, що учень бере активну участь у конструюванні його / її знання, а тьютор втручається, щоб допомогти учням управляти освітніми ресурсами й їх взаємодією з їх наставником і своїми однолітками. На основі літературного огляду та аналізу практики вони виділили одинадцять ролей онлайн-тьютора, які розділили на дві групи: основні та периферійні. До першої відносяться ті, що пов'язані з взаємодією тьютора та учнів: фасилітатор змісту, фасилітатор метапізнання, фасилітатор процесу, радник / консультант, експерт, технолог, постачальник ресурсів. До другої – менеджер / адміністратор, дизайнер, спів-учень, дослідник. Відповідно до цих ролей дослідниками було визначено компетентності онлайн-тьютора (e-Tutor) і представлено у вигляді матриці компетентностей. Потрібність у цих компетентностях залежить від освітнього контексту: учнів, результатів навчання, предмету, інших навчальних ресурсів тощо. Крім того, як зазначають С. Беннет і Д.Марш, важко володіти всіма цими компетентностями, бо тьюторів просять «бігти, перш ніж вони можуть ходити», тобто що більшість тьюторів онлайн-освіти не мають підготовки та досвіду онлайн-навчання.

У рамках міжнародного проекту CertiMenTu (certimentu.eu) розроблено уніфіковані профілі компетентності для тьюторів, які можуть бути пов'язані з Європейською рамкою кваліфікацій. На основі цього була розроблена програма сертифікації на базі ISO 17024: 2003, що вперше надає тьюторам сертифікацію компетентності на основі міжнародного стандарту та забезпечує мобільність їх робочої сили за допомогою сертифікованого міжнародного сертифікату. Проте ці компетентності та програма сертифікації розроблені для тьюторів, які навчають на виробництві та під час стажування. Тому повною мірою її використовувати для формування тьюторської компетентності не можливо.

Одна з сучасних українських науковців Т. Сурнина вважає, що підготовка тьютора має бути спрямована на розвиток таких психолого-педагогічних компетентностей, що характеризують особливості тьюторської діяльності з організації освітнього процесу та надання підтримки слухачам: інформувати учнів про особливості організації освітнього процесу та вимоги до підсумкової підготовки; рекомендувати вибір індивідуальної траєкторії навчання у відповідності з початковим рівнем підготовки учнів, їх освітніми потребами та мотивацією; визначати обсяг і зміст надається підтримки залежно від цілей підготовки і якості використовуваних навчально-методичних матеріалів, планувати етапи підтримки; при організації занять стимулювати постановку запитань, більше відповідати, ніж питати; брати участь у спільному обговоренні підходів до вирішення конкретних ситуацій, завдань і проблем; стимулювати виникнення позитивних емоцій у тих, хто навчається, заохочувати, підтримувати інтерес до навчання; спільно з учнями здійснювати цілеспрямований пошук навчальної інформації; оцінювати досягнення учнів на всіх етапах навчання, створювати умови для здійснення самооцінки; враховувати задоволеність учнів ходом і результатами освітнього процесу; сприяти взаємодії учнів між собою в процесі навчання.

На думку М. Івашенко, професійну компетентність тьютора доцільно розглядати як сукупність таких складових: педагогічна компетентність; володіння сучасними продуктивними технологіями навчання (навчання в співробітництві, метод проектів, розвиток критичного мислення через читання та писання, різні рівні навчання, модульне навчання), прийомами особистісно-орієнтованої педагогічної технології, креативністю та комунікабельністю; компетентність у сфері андрагогіки; інформаційна компетентність.

А. Сучану визначає в структурі професійної компетентності майбутнього викладача ті елементи, котрі контекстно відображають сутність тьюторського супроводу: професійні психолого-педагогічні, андрагогічні і акмеологічні знання, вміння, навички, досвід професійної діяльності; професійна позиція, установки, цінності, вимоги до професії; особистісні якості (самостійність, відповідальність за результати здійснюваної діяльності). Отже, майбутній викладач набуває в умовах магістратури здатності забезпечити процес якісної трансформації навчального середовища студента, тобто студентоцентроване навчання.

Грунтуючись на аналізі вищенаведених джерел щодо тьюторської компетентності та її структури, а також на узагальненні положень у працях щодо компетентнісного підходу, формування професійної компетентності фахівця та тьюторської компетентності, на нашу думку, тьютор має володіти компетентностями з педагогіки, психології, методики викладання та інформаційно-комунікаційних технологій, а також володіти певними

особистісними якостями. Адже сам характер тьюторської діяльності ґрунтується на поєднанні знань з педагогіки, психології, менеджменту (в частині організації процесів розумової діяльності, супроводу та моніторингу учня), а також на володінні методикою викладання шкільних предметів та засобами використання сучасних інформаційних технологій. Крім того, тьютор має володіти певними особистісними якостями. На основі аналізу особистих якостей, що наведені у описі вакансій тьюторів ми зробили висновок, що найбільш важливими вважаються такі: толерантність, адаптивність, комунікабельність, ввічливість, акуратність, терпимість, доброзичливість, тактовність, врівноваженість, організованість, відповідальність, емпатія, креативність, комунікабельність, товарицькість, інтелігентність, вимогливість, спостережливість, любов до дітей, старанність.

Питання 2. Компоненти тьюторської компетентності викладача

Відповідно до визначених компонентів тьюторської діяльності було визначено такі компоненти тьюторської компетентності: *сугестивний, психологічний, перцептивний, методичний, інформаційно-технологічний, педагогічний, комунікативний, організаторський, науково-дослідницький* (Таб.1). Схарактеризуємо кожен з них докладніше.

Таблиця 1.

Відповідність компонентів тьюторської діяльності компонентам тьюторської компетентності

Компонент тьюторської діяльності	Компонент тьюторської компетентності
мотиваційний	сугестивна
діагностичний	психологічна
освітньо-цільовий	педагогічна
організаційний	організаторська
рекомендаційно-ресурсний	інформаційно-технологічна
навчально-методичний	методична
консультативний	комунікативна
рефлексійно-корекційний	перцептивна
науково-пізнавальний	науково-дослідницька

Спіраючись на тлумачення поняття «сугестивний» (який впливає на кого-небудь, викликає у когось певний настрій, уявлення) та сугестивність (здатність виконувати функцію підказування, вплив на уяву, емоції, підсвідомість іншого за допомогою натяків, логічно невлесних, образних, звукових асоціацій), а також дослідження науковців щодо сугестивної компетентності, нами у дослідженні застосовується таке розуміння *сугестивного компоненту*: володіння засобами некритичного впливу на іншу людину за допомогою вербальних і невербальних каналів сприйняття з метою трансляції потрібної тьютору інформації. Це включає оволодіння

такими компетентностями: 1) здатність здійснювати емоційно-вольовий вплив, 2) уміння здійснювати педагогічний вплив на підопічного(их); 3) здатність оцінювати вплив прийнятого професійного рішення на всю систему роботи з підопічним(ими); 4) уміння мотивувати навчально-пізнавальну, дослідницьку та проектну діяльність підопічного(их).

Грунтуючись на наукових працях щодо професійної компетентності педагога особливостей психолого-педагогічного супроводу та психологічної компетентності у дослідженні ми характеризуємо *психологічний компонент* як такий що відображає здатність на основі знань психології людини, зокрема вікової психології, та методів вивчення особистості здійснювати індивідуальні форми роботи з підопічним(ими). Він включає: 1) знання психології людини, зокрема вікової психології, способів саморегуляції та управління собою й іншими; 2) володіння методами психолого-педагогічної діагностики особистості; 3) вміння визначити індивідуальні особливості учнів; 4) розуміння сутності Я-концепції і сприяння зміцненню позитивної Я-концепції підопічного(них).

Педагогічний компонент, на нашу думку, що базується на аналізі та узагальненні наукових праць, полягає у здатності майбутнього вчителя, грунтуючись на знаннях з педагогіки, використовувати педагогічні методи, форми, засоби та технології для здійснення цілісного педагогічного процесу, спрямованого на розвиток і формування особистості в умовах індивідуалізації навчання. Він включає такі компетентності: 1) знання сучасних педагогічних підходів, особливостей навчальної діяльності учнів, методів, форм та засобів навчання і виховання, сучасних педагогічних технологій; 2) володіння стратегіями ефективної реалізації педагогічних технологій у освітньому процесі та вміння вирішувати задачі їх проектування та супроводу; 3) знання функцій та видів педагогічного оцінювання, володіння методами педагогічного оцінювання, вміння продемонструвати їх на конкретних прикладах; 4) уміння здійснювати педагогічне консультування.

На основі розуміння діяльності тьютора, що викладені у *організаторський компонент* майбутнього вчителя-тьютора відображає здатність планувати та налагоджувати свою діяльність і діяльність підопічного з метою досягнення індивідуальних освітніх цілей тьюторанта. Для цього майбутні вчителі у процесі професійної підготовки мають оволодіти такими компетентностями: 1) умінням організувати індивідуальну тьюторську діяльність; 2) умінням аналізувати педагогічні ситуації, проектувати і планувати педагогічні дії; 3) умінням організувати освітній процес та його регулювання і корекцію на основі рефлексії; 4) умінням організувати ефективну роботу в групі.

На основі аналізу наукових праць щодо сутності інформаційно-комунікаційної компетентності, зокрема питань її формування у майбутніх педагогів та тьюторів ми визначили *інформаційно-технологічного*

компонент як здатність вирішувати професійні завдання, сукупність яких визначається сучасними напрямками діяльності тьютора в умовах інформаційного суспільства. З урахуванням цього важливими у професійній підготовці тьюторів, на нашу думку, є формування таких компетентностей: 1) знання спектру освітніх інформаційних ресурсів та можливостей застосування ІКТ у навчанні; 2) володіння інформаційною культурою та комп'ютерною грамотністю; 3) вміння застосовувати ІКТ у тьюторській діяльності та з метою самонавчання; 4) розуміння концептуальних положень і основних принципів ДН; 5) вміння планувати та використовувати технології ДН у тьюторській діяльності; 6) вміння адаптувати та розроблювати електронні навчальні матеріали; 7) вміння надавати учням допомогу з використання ІКТ в освітніх цілях; 8) здатність заохочувати підопічних управляти своїм власним навчанням за допомогою ІКТ.

Кожний майбутній учитель у процесі навчання у закладі вищої освіти формується як спеціаліст у певній предметній спеціалізації (математика, інформатика, географія, мовознавство, фізика, хімія тощо) і оволодіває методичною компетентністю, що складає *методичний компонент* тьюторської компетентності який передбачає сформованість здатності до ефективного й якісного вирішення методичних завдань в умовах широкого кола педагогічних ситуацій у контексті предмета, що викладається, або освітньої діяльності, що здійснюється, у роботі з тьюторантом з реалізації його індивідуальної освітньої програми.

Комунікативний компонент, на нашу думку, що базується на аналізі та узагальненні наукових праць, визначається здатністю керувати процесом взаємодії з підопічним у процесі тьюторської діяльності, застосовуючи інтерактивні технології та широкий спектр комунікативних стратегій та тактик. Він включає такі компетентності: 1) володіння технікою педагогічного спілкування; 2) вміння планувати і організувати процес комунікації, в тому числі з використанням іноземної мови; 3) знання особливостей формального і неформального спілкування в процесі комунікації; 4) розуміння цінності дружніх, довірчих, співробітницьких відносин між людьми; 5) вміння слухати і чути іншого, повага до інших і самоповага як основа взаємин; 6) знання щодо дотримання мовних традицій, етикету, зокрема мережного; 7) здатність взаємодіяти з різними людьми, вступаючи в конструктивне спілкування з ними, будувати партнерські відносини, вирішувати конфлікти.

Грунтуючись на наукових працях, у дослідженні ми дотримуємося такого визначення *перцептивного компонента*: здатність і підготовленість тьютора до оволодіння процесами і механізмами сприйняття, розуміння та оцінки підопічного(их), а також відносин із ним. Ми виділили такі компетентності, що характеризують цей компонент: 1) вміння об'єктивно оцінювати емоційний стан тьюторанта; 2) усвідомлення

власних позитивних можливостей (наприклад, емпатія); 3) здатність розуміти того, хто навчається; 4) позитивне відношення, схильність, стійкий інтерес, готовність до педагогічної діяльності та розуміння сутності і значущості своєї професії; 5) вміння здійснювати самооцінювання та рефлексію. Оволодіння ними дозволить майбутні учителям глибоко розуміти сутність тьюторської діяльності, будувати вдалі відносини з тьюторантом(ми) та результативний процес реалізації індивідуального освітнього запиту підопічного(их).

Спираючись на наукові дослідження щодо сутності дослідницької діяльності педагога *науково-дослідницький компонент* тьюторської компетентності, на нашу думку, відображає прагнення і здатність накопичувати і реалізовувати потенціал у сфері самостійної пізнавальної діяльності для успішного вирішення тьюторських завдань та здійснення наукових досліджень з теорії і практики тьюторства. Нами було виділено такі компетентності, що характеризують цей компонент: 1) здатність до засвоєння нових наукових знань, здійснення наукових досліджень, навчання протягом життя в рамках своєї спеціалізації; 2) вміння продукувати нові ідеї, шукати й обробляти інформацію з різних джерел, аналізувати та синтезувати її; 3) здатність здійснювати самостійну пізнавальну діяльність; 4) вміння розуміти цілісну картину світу і використовувати інформацію для вирішення професійно важливих проблем. Оволодіння цими компетентностями дозволить тьютору бути на вершині тьюторського професіоналізму, постійно удосконалюючи свої знання з тьюторства, методики роботи з тьюторантом(ми) та нових інформаційно-технологічних технологій тьюторського супроводу.

Отже, ґрунтуючись на аналізі потреб суспільства у професійних якостях педагога як тьютора, міжнародних проєктів та наукових досліджень щодо тьюторства та на засадах компетентнісної освіти та проєкту TUNING визначено структуру тьюторської компетентності. Вона складається з суттєвого, психологічного, педагогічного, організаторського, методичного, інформаційно-технологічного, комунікативного, перцептивного, науково-дослідницького компонентів, що представлені відповідним переліком компетентностей та повністю розкривають сутність тьюторської діяльності.

Лекція 4. Формування змісту професійної підготовки педагога-тьютора

Мета вивчення: ознайомити здобувачів з проблемою формування змісту професійної підготовки педагога-тьютора; визначити складові професійної тьюторської підготовки.

План лекції:

1. Професійна підготовка тьюторів в ЗВО

2. Особливості формування змісту професійної підготовки викладача-тьютора

Література:

1. Андреев О.О. Педагогічні аспекти відкритого дистанційного навчання *Монографія* / [О.О. Андреев, К.Л.Бугайчук, Н.О.Каліненко, О.Г. Колгатін, В.М. Кухаренко, Н.А. Люлькун, Л.Л. Ляхощка, Н.Г. Сиротенко, Н.Є.Твердохлебова]. За ред. О.О. Андреева, В.М. Кухаренка. ХНАДУ, Харків: «Міськдрук», 2013. 212 с. URL: <https://cutt.ly/7fBe2tM>

2. Осадча К. П. Змістова компонента процесу професійної підготовки майбутніх учителів до тьюторської діяльності. *Педагогіка та психологія: сучасний стан розвитку наукових досліджень та перспективи*: матеріали всеукр. наук.-практ. конф., м. Запоріжжя, 13–14 жовтня 2017 р., Запоріжжя: Класичний приватний університет, 2017. С.28–31.

3. Осадча К. П. Тьюторство як простір для педагогічної діяльності. *Науковий вісник Мелітопольського державного педагогічного університету. Сер.: Педагогіка*. 2016. 1 (16). С. 52–61.

4. Осадча К. П. Філософські аспекти професійної підготовки майбутніх учителів до тьюторської діяльності. 36. наук. пр.: *Педагогічні науки*. Херсон: Видавничий дім «Гельветика», 2017. 1 (79). 2017. С.169–173.

5. Сисоєва С.О., Осадчий В.В., Осадча К.П. Професійна підготовка викладача-тьютора: теорія і методика: навч.-метод. посібник. / С.О. Сисоєва, В.В. Осадчий, К.П. Осадча / Міністерство освіти і науки, молоді та спорту України, Київський університет імені Бориса Грінченка, Мелітопольський державний педагогічний університет імені Богдана Хмельницького. Київ-Мелітополь: ТОВ «Видавничий будинок ММД», 2011. 302 с.

Ключові поняття: професійна підготовка, тьютор, викладач-тьютор, заклад вищої освіти, зміст професійної підготовки

Питання 1. Професійна підготовка тьюторів в ЗВО

У сучасній вищій школі саме випускник закладу вищої освіти, що має ступінь магістра, покликаний виконувати посадові обов'язки тьютора. Раніше професійна підготовка до такого виду педагогічної діяльності у закладі вищої освіти не здійснювалася. Магістерська програма підготовки викладача-тьютора зорієнтована на підготовку фахівця, здатного до проєктування, прогнозування, конструювання та використання технологій тьюторської супроводу в системі вищої освіти.

Випускники, що освоїли дану магістерську програму повинні бути підготовлені до виконання наступних видів професійної діяльності відповідно до рівня своєї кваліфікації: науково-дослідницької, викладацької, корекційно-розвивальної, консультативної, культурно-просвітницької, організаційно-виховної, соціально-педагогічної.

Професійна підготовка викладачів-тьюторів має передбачати методичну, педагогічно-психологічну підготовку та підготовку у галузі сучасних інформаційних технологій:

1) методична – передбачає розвиток уміння добирати і розробляти навчально-методичні матеріали, оцінювати їх якість з точки зору сучасних норм, оформлювати їх у електронному вигляді;

2) психолого-педагогічна – включає розвиток вміння використовувати в навчальному процесі сучасні педагогічні технології, що відповідають цілям навчального курсу або освітньої програми в цілому, і стимулюють активність учнів; вміння надавати допомогу і підтримку слухачам, створювати мотивацію, вирішувати конфлікти, розвивати співробітництво на основі знання психології міжособистісних відносин, психології великих і малих груп, вікової психології);

3) підготовка у галузі сучасних інформаційних технологій передбачає розвиток вміння застосовувати сучасні інформаційно-комп'ютерні та інформаційно-комунікаційні технології для доставки матеріалів та організації інтерактивної взаємодії учасників освітнього дистанційного процесу.

Питання 2. Особливості формування змісту професійної підготовки викладача-тьютора

Формування змісту професійної підготовки викладача-тьютора слід почати з того, що він виходить з змісту професійної підготовки першого (бакалаврського) рівня вищої освіти (або спеціаліст), що передбачає вивчення певних дисциплін та циклів гуманітарної, соціально-економічної, математичної та природничо-наукової, професійної та практичної підготовки. Отже і зміст професійної підготовки викладачів-тьюторів за другим магістерським рівнем вищої освіти, передбачає вивчення дисциплін вищезазначених циклів, які спрямовані на підготовку фахівця у галузі педагогіки, що може виконувати функції тьютора у вищій школі у тому числі за допомогою засобів нових інформаційних технологій.

До циклу гуманітарної та соціально-економічної підготовки можна включити такі дисципліни: «Філософія науки», «Педагогіка вищої школи», «Іноземна мова», «Менеджмент і маркетинг в освіті».

У циклі математичної та природничо-наукової підготовки пропонується вивчати такі дисципліни: «Методологія і організація наукових досліджень».

До циклу професійної та практичної підготовки можна включити такі дисципліни: «Основи дистанційної освіти», «Методика викладання у системі дистанційної освіти», «Інформаційно-комунікаційні технології», «Архітектура комп'ютера та конфігурування комп'ютерних систем», «Комп'ютерні мережі та Інтернет», «Комп'ютерно-орієнтовані системи навчання предметів».

Крім нормативної частини, професійна підготовка викладачів-тьюторів має передбачати й варіативну частину: дисципліни, які встановлює заклад вищої освіти, та дисципліни за вибором здобувача.

До варіативної частини професійної підготовки викладачів-тьюторів можна віднести такі дисципліни, які встановлює заклад:

– «Методи математичної статистики в педагогіці» (цикл природничо-наукової підготовки);

– «Архітектура комп'ютера та конфігурування комп'ютерних систем» (цикл професійної та практичної підготовки);

дисципліни за вибором здобувача:

– «Інтенсивні методи навчання у системі дистанційної освіти» (цикл професійної та практичної підготовки).

Також до змісту професійної підготовки викладачів-тьюторів включається педагогічна практика і захист магістерської кваліфікаційної роботи.

Наскрізною ідеєю професійної підготовки викладача-тьютора є проектування власної педагогічної діяльності на основі доцільності тієї чи іншої педагогічної дії.

Атестаційна (магістерська) наукова робота завершує підготовку по освітній програмі для отримання кваліфікації «Викладач-тьютор».

Вона повинна свідчити про готовність слухача до розробки і застосування сучасних освітніх технологій, зокрема, до застосування комп'ютерної техніки і інформаційної технології у навчальному процесі. Початковою точкою для виконання магістерської наукової роботи можуть виступити:

– реальна необхідність у розробці навчальних планів спеціальностей на основі нових стандартів, навчальних планів нових спеціалізацій або додаткових освітніх програм;

– реальна необхідність у розробці будь-якого навчального курсу, перетворенні вже існуючих матеріалів і розробці нових з використанням сучасних технологій;

– протиріччя у професійній підготовці викладачів, тьюторів, студентів, наслідком чого може бути розробка альтернативного курсу, що вирішує їх;

– прагнення проаналізувати типові проблеми і ускладнення, що виникають у повсякденній педагогічній роботі, пошук загальних способів їх вирішення.

Як зміст атестаційної роботи можуть виступати:

– розробка навчального плану по спеціальності чи по спеціалізації;

– методична розробка навчального курсу (програм, розробок різноманітних форм занять, самостійної роботи студентів, методів оцінювання і контролю, засобів навчання);

– психолого-педагогічне дослідження проблем вищої освіти, аналіз психологічних і дидактичних основ навчального процесу у вищому навчальному закладі.

Відповідними положеннями вищого навчального закладу визначаються структура і правила оформлення атестаційної роботи.

Лекція 5. Організаційні форми у професійній діяльності тьютора

Мета вивчення: ознайомити здобувачів з організаційними формами професійної дистанційної підготовки викладача-тьютора, схарактеризувати корпоративне навчання як нова форма організації навчання, формувати у здобувачів прагнення до систематичного підвищення професійної майстерності в процесі тьюторіалу.

План лекції:

1. Організаційні форми професійної дистанційної підготовки викладача-тьютора

2. Корпоративне навчання як нова форма організації навчання

Література:

1. Андреев О.О. Педагогічні аспекти відкритого дистанційного навчання *Монографія* / [О.О. Андреев, К.Л.Бугайчук, Н.О.Каліненко, О.Г. Колгатін, В.М. Кухаренко, Н.А. Люлькун, Л.Л. Ляхощка, Н.Г. Сиротенко, Н.Є.Твердохлебова]. За ред. О.О Андреева, В.М. Кухаренка. ХНАДУ, Харків: «Міськдрук», 2013. 212 с. URL: <https://cutt.ly/7fBe2tM>

2. Бойко А.М. Тьютор – якісно вища педагогічна позиція і новий простір духовно-моральної взаємодії. *Педагогічні науки*. Зб. наук. пр. Полтава, 2011. С. 4-10.

3. Ветров С. Поняття та алгоритм тьюторської діяльності. *Інформаційний збірник для директора школи та завідувача дитячого садка*. 2017. Вип. 23–24 (69). С. 35–47.

4. Лось О. В. Компетенції тьютора в системі дистанційної освіти. *Наукові записки Національного університету «Острозька академія»*. Серія: Філологічна. 2015. Вип. 54. С. 47–49.

5. Осадча К. П. Концептуальні засади підготовки майбутніх учителів до тьюторської діяльності. *Вісник Кременчуцького Національного університету імені Михайла Остроградського*. 2019. Вип. 3(116). С. 25–33.

6. Літовка О.П. Тьюторство як професійно-педагогічна позиція майбутнього вчителя. *Сучасні педагогічні технології підготовки майбутніх учителів в умовах ступеневої освіти: матеріали регіон. наук.-практ. конф.* Стаханов, 2013. С. 202–208.

7. Осадча К. П. Тьюторство як простір для педагогічної діяльності. *Науковий вісник Мелітопольського державного педагогічного університету*. Сер.: Педагогіка. 2016. 1 (16). С. 52–61.

8. Сисоєва С.О., Осадчий В.В., Осадча К.П. Професійна підготовка викладача-тьютора: теорія і методика: навч.-метод. посібник. / С.О.

Сисоєва, В.В. Осадчий, К.П. Осадча / Міністерство освіти і науки, молоді та спорту України, Київський університет імені Бориса Грінченка, Мелітопольський державний педагогічний університет імені Богдана Хмельницького. Київ-Мелітополь: ТОВ «Видавничий будинок ММД», 2011. 302 с.

Ключові поняття: організаційні форми, професійна підготовка, дистанційне навчання, викладач-тьютор освітній процес.

Питання 1. Організаційні форми професійної дистанційної підготовки викладача-тьютора

У педагогічній практиці закладу вищої освіти при традиційних формах здобуття освіти стали усталеними такі організаційні форми навчання: *лекції, практичні, семінарські та лабораторні заняття, консультація, екскурсія, навчальна конференція, самостійна і науково-дослідна робота, навчальна та виробнича практики, курсова, дипломна робота (проект)*. Усі вони мають місце в ДФН з певною специфікою, що зумовлена розвитком засобів комп'ютерних і телекомунікаційних технологій.

Така загальноживана форма навчання як *лекція* має місце у дистанційному навчанні у таких реалізаціях: електронне видання, відео-лекція, аудіо-лекція. Лекції можуть проводитися у реальному і нереальному часі, фронтально (за допомогою телебачення) та індивідуально (за допомогою сервісів он-лайн відео). Електронна лекція може містити, крім тексту лекції, наочний матеріал, презентації, додаткові матеріали, цитати тощо. Вона являє собою мережний гіпертекстовий матеріал, що містить систематичний виклад навчальної дисципліни або її розділу, частини, відповідає освітньому стандарту і навчальній програмі. Мережні лекції мають свої особливості: розвинена гіпертекстова структура в понятійній частині курсу, чітко структурований зміст, сувору послідовність викладу і взаємозалежність розділів. Також можна виділити такий метод як інтерактивна лекція, яка передбачає двосторонню комунікацію, включення елементів тренінгової гри, високий рівень контролю тьютора за тим, що відбувається в аудиторії.

Специфіка дистанційного навчання (стислість занять, їх інтенсивний характер, робота з дорослими) пред'являє до тьютора вимоги, які суттєво відрізняються від традиційних, як за особистими якостями, так і за формами організації навчання.

Семінари за допомогою ІКТ тьютор може проводити за допомогою відео- та телеконференцій (веб-конференцій). В педагогічному аспекті відео-семінари мало відрізняються від традиційних, адже учасники процесу бачать один одного на екранах моніторів комп'ютерів. Відео-конференції являють собою сучасну технологію спілкування, яка дозволяє у режимі реального часу передавати усім її учасникам звук і зображення, а

також різноманітні електронні документи, що включають текст, таблиці, графіки комп'ютерну анімацію, відеоматеріали. Звісно, відео-конференції не можуть повністю замінити особистісного спілкування, проте вони дозволяють домогтися принципово нового рівня спілкування людей, під час розділених тисячами кілометрів. Можливість слідкувати за жестами і мімікою співбесідника підвищує коефіцієнт корисної дії сприйняття інформації до 60%.

Загальний сценарій проведення Інтернет-семінару за допомогою телеконференції такий же самий, як і традиційного, але проводиться він за допомогою електронних повідомлень, а не в усній формі.

Наприклад, у ході семінару з використанням доповідей з питань теми семінару студенти зобов'язані дати відповідь у письмовій формі на кожне питання (ці питання доступні для обговорення на екранах комп'ютерів усіх студентів групи). Викладач коментує відповідь студента у письмовій формі, крім того, заохочуються висловлювання студентів, що являються реакцією на повідомлення своїх однокурсників. Дидактичні інструменти форуму дозволяють викладачу персонально звертатися у письмовій формі до кожного студента. У кінці семінару викладач виводить підсумки і виставляє оцінки.

Однією із специфічних форм дистанційного навчання є електронні (віддалені, віртуальні, мережні) семінари, що відрізняються віддаленістю його учасників у просторі і часі. Вербальна комунікація між учасниками, як це відбувається у звичайному семінарі, замінена епістолярним (письмовим) спілкуванням, що реалізується засобами інформаційних і комунікаційних технологій у вигляді форумів, чатів тощо, тобто учасники семінару не бачать один одного, а обмінюються текстовими повідомленнями у реальному чи асинхронному режимі спілкування.

Останнім часом стали дуже поширені online-семінари або вебінари, тобто віртуальні семінар, що організовані за допомогою Інтернет-технологій. Вебінару властива головна ознака семінару – інтерактивність, яка полягає у тому, що тьютор робить доповідь, а слухачі можуть ставити питання, на які тьютор відповідає. Найлегший спосіб організувати вебінар – скористатися послугами компаній, що спеціалізуються на наданні даних послуг у мережі Інтернет та відповідного програмного забезпечення. Наприклад, Elluminate розробила інструмент для проведення телеконференцій та віртуальних класів VRoom (<https://www.illuminate.com/vroom>), Cisco – MeetingPlace (<https://go.meetingplace.net>), WebSoft – Віртуальний клас WebSoft (<http://www.v-class.ru>), Dimdim – Dimdim (<http://www.dimdim.com>) та ін. Такі інструменти надають можливості проведення широкого спектру заходів в режимі он-лайн, а саме: навчальних семінарів (вебінарів), лекцій, педагогічних нарад, конференцій і презентацій тощо. Спілкування та взаємодія користувачів у вебінарі здійснюється через Інтернет або в

корпоративних мережах. Власне вебінар проходить за таким сценарієм: тьютор планує вебінар, визначає його тематику та хід, формує групу надсилаючи запрошення або публікуючи повідомлення про вебінар на інформаційному ресурсі; тьютор починаючи вебінар, обирає найбільш оптимальні способи проведення семінару (аудіо- або відео-конференція, використання загальної дошки, показ інтерфейсу програмних продуктів тощо), керує процесом навчання (завантажує презентацію, змінює слайди, вмикає / вимикає камери і мікрофони, використовує указку, опитування тощо); слухач бере участь у вебінарі, спілкується в аудіо-конференції та чаті, малює на загальній дошці, дивиться презентацію і відео. Після цього за потреби тьютор може у чаті вебінару або іншими способами (через електронну пошту) оцінити роботу слухачів і надати рекомендації або висловити побажання.

Консультації є однією з форм керівництва роботою слухачів і надання їм допомоги у самостійному вивченні навчального матеріалу.

Консультації можуть бути індивідуальні та групові. В ході консультації виявляються індивідуальні властивості слухача як особистості (його інтелектуальні моральні якості, особливо характеристики психіки і свідомості, а саме: увага, пам'ять, уява і мислення). У системі дистанційного навчання використовуються в основному консультації із застосуванням засобів ІКТ: електронної пошти, відео та телеконференцій. Вибір засобів ІКТ визначається наявним складом апаратно-програмного обладнання на робочих місцях студента та викладача. Найбільш часто використовується електронна пошта та інтерактивні засоби зв'язку (Google-Chat).

Контроль в освітньому процесі полягає у перевірці ходу та результатів теоретичного та практичного засвоєння слухачами навчального матеріалу. Оцінка знань, умінь і навичок, отриманих в процесі дистанційного навчання набуває особливого значення з огляду на відсутність безпосереднього контакту учня та педагога.

Підвищується роль і значення об'єктивних і багатокритеріальних форм контролю якості знань. Особливістю контролю в СДН є необхідність додаткової реалізації функцій ідентифікації особистості слухача для виключення можливості фальсифікації навчання. У СДН використовуються наступні види контролю: іспити, контрольні роботи, заліки, курсові та дипломні роботи. У СДН широкого поширення набув тестовий контроль як для самоперевірки, так і для підсумкового контролю, який може проводитися в аудиторії вищого навчального закладу під наглядом тьютора.

Основними формами контролю можуть бути:

- контрольна робота (виконання спеціальних контрольних завдань);
- оцінювання реферату або есе;
- підсумковий контроль (залік або іспит);

- поточний контроль;
- оцінювання виконання завдань типу case-study;
- оцінювання участі у дискусіях;
- оцінювання самостійної роботи (електронного конспекту);
- тестування;
- рейтингова система.

У ДФН можна використовувати два типи контролю: регламентований контроль і самоконтроль. При регламентованих формах контролю доцільно організувати безперервний зв'язок у вигляді вхідного, поточного та вихідного. Результати вхідного контролю, дають можливість здійснювати управління процесом навчання і враховуються як при плануванні процесу навчання, так і в ході його, тому що по них визначаються підходи до організації Індивідуального процесу дистанційного навчання. Самоконтроль здійснюється самими слухачами як за допомогою комп'ютерних навчальних програм, так і елементарних прийомів, шляхом відповідей на контрольні питання тестів, які складені по розділам навчальної програми.

До нових форм навчання можна віднести корпоративне навчання.

Форма *корпоративного навчання* вважається найдоцільнішою й ефективною для професійного розвитку співробітників на підприємстві або у компанії, яка дає їм можливість використовувати свій внутрішній потенціал, знання, ідеї, навички. Система корпоративного навчання дозволяє одержати ряд значних переваг:

- потреба в навчанні визначається на основі поелементної оцінки трудового потенціалу персоналу;
- можливість розробки програм «під кампанію», з урахуванням специфіки, власного асортименту товарів і послуг, з використанням власного досвіду і практичних напрацювань;
- передача навичок і знань у вузькоспеціалізованих областях, навчання практично «авторським напрацюванням» по ремонту і обслуговуванню залізничної техніки – це передача «ноу-хау» в цій сфері діяльності;
- важливою перевагою корпоративного навчання є наявність внутрішнього тренера, який використовується як центр передачі «унікальних» знань. Така ситуація обумовлена відсутністю в зовнішніх навчальних центрах вузькопрофесійних навчальних програм по конкретній спеціальності.

Розвиток трудового потенціалу працівників повинен здійснюватись шляхом розробки системи корпоративного навчання, створення корпоративного учбового центру і підготовки програм навчання.

Області корпоративного навчання розділені на 4 частини:

1. Технічна (функціональна). Ця область включає технічні навички і знання, необхідні для успішного виконання посадових обов'язків.

Навчання поетапне: програми формуються «блоками знань», що складаються з тем, визначених нами для кожного розряду фахівців.

2. Особова. Різні тренінги по розвитку особових навичок і здібностей. В цьому випадку використовуються зовнішні програми і тренінги.

3. Знання продукту і асортименту послуг. В розробці програми навчання даної області бере участь технічний директор, а також фахівці по навчанню компаній постачальників.

4. Знання бізнесу компанії. Ця область пов'язана з придбанням більш широких знань в наступних областях: взаємозв'язки різних підрозділів компанії, цілі бізнесу, корпоративні стандарти роботи і т.д.

Принципи побудови корпоративного навчання: наявність ясної мети по кожному конкретному працівнику; орієнтація на практичне застосування в діяльності працівника; відсутність навчання «про запас»; розробка поетапного методу навчання; мотивація тренерів; розвиток наставництва – як основного методу передачі знань і навичок.

Питання 2. Корпоративне навчання як нова форма організації навчання

До нових форм навчання можна віднести корпоративне навчання.

Форма *корпоративного навчання* вважається найдоцільнішою й ефективною для професійного розвитку співробітників на підприємстві або у компанії, яка дає їм можливість використовувати свій внутрішній потенціал, знання, ідеї, навички. Система корпоративного навчання дозволяє одержати ряд значних переваг:

- потреба в навчанні визначається на основі поелементної оцінки трудового потенціалу персоналу;
- можливість розробки програм «під кампанію», з урахуванням специфіки, власного асортименту товарів і послуг, з використанням власного досвіду і практичних напрацювань;
- передача навичок і знань у вузькоспеціалізованих областях, навчання практично «авторським напрацюванням» по ремонту і обслуговуванню залізничної техніки – це передача «ноу-хау» в цій сфері діяльності;
- важливою перевагою корпоративного навчання є наявність внутрішнього тренера, який використовується як центр передачі «унікальних» знань. Така ситуація обумовлена відсутністю в зовнішніх навчальних центрах вузькопрофесійних навчальних програм по конкретній спеціальності.

Розвиток трудового потенціалу працівників повинен здійснюватись шляхом розробки системи корпоративного навчання, створення корпоративного учбового центру і підготовки програм навчання.

Області корпоративного навчання розділені на 4 частини:

1. Технічна (функціональна). Ця область включає технічні навички і знання, необхідні для успішного виконання посадових обов'язків. Навчання поетапно: програми формуються «блоками знань», що складаються з тем, визначених нами для кожного розряду фахівців.

2. Особова. Різні тренінги по розвитку особових навичок і здібностей. В цьому випадку використовуються зовнішні програми і тренінги.

3. Знання продукту і асортименту послуг. В розробці програми навчання даної області бере участь технічний директор, а також фахівці по навчанню компаній постачальників.

4. Знання бізнесу компанії. Ця область пов'язана з придбанням більш широких знань в наступних областях: взаємозв'язки різних підрозділів компанії, цілі бізнесу, корпоративні стандарти роботи і т.д.

Принципи побудови корпоративного навчання: наявність ясної мети по кожному конкретному працівнику; орієнтація на практичне застосування в діяльності працівника; відсутність навчання «про запас»; розробка поетапного методу навчання; мотивація тренерів; розвиток наставництва – як основного методу передачі знань і навичок.

Лекція 6. Технології тьюторського супроводу

Мета вивчення: ознайомити здобувачів з технологіями тьюторського супроводу, проаналізувати класифікацію технологій дистанційного навчання, визначити найбільш перспективні технології тьюторської діяльності, формувати у здобувачів прагнення до систематичного підвищення професійної майстерності в процесі тьюторіалу.

План лекції:

1. Класифікація технологій дистанційного навчання
2. Технології тьюторської діяльності

Література:

1. Андреев О.О. Педагогічні аспекти відкритого дистанційного навчання *Монографія* / [О.О. Андреев, К.Л.Бугайчук, Н.О.Каліненко, О.Г. Колгатін, В.М. Кухаренко, Н.А. Люлькун, Л.Л. Ляхоцька, Н.Г. Сиротенко, Н.Є.Твердохлебова]. За ред. О.О. Андреева, В.М. Кухаренка. ХНАДУ, Харків: «Міськдрук», 2013. 212 с. URL: <https://cutt.ly/7fBe2tM>

2. Бойко А.М. Тьютор – якісно вища педагогічна позиція і новий простір духовно-моральної взаємодії. *Педагогічні науки*. Зб. наук. пр. Полтава, 2011. С. 4-10.

3. Ветров С. Поняття та алгоритм тьюторської діяльності. *Інформаційний збірник для директора школи та завідувача дитячого садка*. 2017. Вип. 23–24 (69). С. 35–47.

4. Лось О. В. Компетенції тьютора в системі дистанційної освіти. *Наукові записки Національного університету «Острозька академія». Серія: Філологічна*. 2015. Вип. 54. С. 47–49.

5. Осадча К. П. Концептуальні засади підготовки майбутніх учителів до тьюторської діяльності. *Вісник Кременчуцького Національного університету імені Михайла Остроградського*. 2019. Вип. 3(116). С. 25–33.

6. Літовка О.П. Тьюторство як професійно-педагогічна позиція майбутнього вчителя. *Сучасні педагогічні технології підготовки майбутніх учителів в умовах ступеневої освіти: матеріали регіон. наук.-практ. конф.* Стаханов, 2013. С. 202–208.

7. Осадча К. П. Тьюторство як простір для педагогічної діяльності. *Науковий вісник Мелітопольського державного педагогічного університету. Сер.: Педагогіка*. 2016. 1 (16). С. 52–61.

8. Сисоєва С.О., Осадчий В.В., Осадча К.П. Професійна підготовка викладача-тьютора: теорія і методика: навч.-метод. посібник. / С.О. Сисоєва, В.В. Осадчий, К.П. Осадча / Міністерство освіти і науки, молоді та спорту України, Київський університет імені Бориса Грінченка, Мелітопольський державний педагогічний університет імені Богдана Хмельницького. Київ-Мелітополь: ТОВ «Видавничий будинок ММД», 2011. 302 с.

Ключові поняття: технології дистанційного навчання, тьюторський супровід, тьюторська діяльність, викладач-тьютор освітній процес.

Питання 1. Класифікація технологій дистанційного навчання

Вибір технології навчання визначається такими факторами як освітній потенціал технології, вартість технології і її поширеність.

Відповідно до класифікації всі існуючі технології поділяються на:

- кейс-технології;
- ТБ-технології;
- мережні технології навчання.

Кейс-технології – це технології, засновані на комплектуванні наборів (кейсів) навчально-методичних матеріалів і доставці їх слухачам для самостійного вивчення. При даній технології використовуються наступні види навчально-методичних матеріалів: друковані матеріали, аудіо- та відео- матеріали на носіях, пакети комп'ютерних навчальних і тестуючих програм. Доставка матеріалів та взаємодія між суб'єктами навчального процесу в цьому випадку відбувається за допомогою традиційної пошти, факсу, телефону. Крім того, проведення групових занять передбачає особисту присутність тьютора у філіях та представництвах вищого навчального закладу.

ТБ-технології базуються на використанні ефірних, кабельних і космічних систем телебачення. ТБ-технології на сьогоднішній день

широко не розповсюджені, проте отримали друге дихання завдяки он-лайн сервісам розповсюдження відео- інформації (YouTube та ін.).

Мережні технології базуються на використанні локальних і глобальних мереж, особливо мережі Інтернет. Сучасні Інтернет-технології дають можливість подання навчальних матеріалів, методик та електронних бібліотек в єдиному форматі з загальнодоступним інтерфейсом на основі існуючих освітніх стандартів. Мережні технології можуть бути використані для реалізації всіх форм взаємодії між викладачем і студентами, а саме:

- в мережі можуть бути представлені навчально-методичні матеріали, призначені для самостійної роботи студентів;

- за допомогою мережі можна організувати спілкування і процес особистих консультацій з викладачем;

- мережа надає можливість взаємодії групи студентів між собою та з викладачем.

Отже, мережеві технології є найбільш перспективними і доцільними у організації дистанційної форми навчання.

Найпоширенішими технологіями для організації самостійної роботи студентів є технології створення та розміщення у мережі електронних підручників, навчальних і тестуючих програм та ін. Для цього можна скористуватися засобами розробки електронних видань, створення блогів, сайтів, порталів. До засобів розробки електронних видань можна віднести текстові редактори і процесори, HTML-редактори, засоби розробки презентацій, програми верстки текстів, тощо. До засобів створення блогів, сайтів, порталів – системи керування контентом, он-лайн конструктори, програмні платформи для систем дистанційного навчання.

Питання 2. Технології тьюторської діяльності

У процесі професійної підготовки фахівців до тьюторської діяльності доцільно застосовувати *специфічні* для тьюторської діяльності *технології*, щоб сформувані у здобувачів уявлення про їх застосування в майбутній тьюторській практиці. До таких науковці О. Гладка та З. Тюмасева відносять тьюторський супровід, картування, ІОП, питально-відповідні та тренінгові технології, а також технології модерації, візуалізації, рефлексії та взаємодії.

Тьюторський супровід як педагогічна технологія включає такі психологічні складові: принципи індивідуалізації особистості, цілі тьюторські супроводу, набір операцій відповідно до психологічного портрету суб'єктів тьюторські супроводу для досягнення мети, психологічну характеристику тьютора та тьюторанта як суб'єктів супроводу по реалізації запиту на розвиток. Тьюторський супровід у процесі професійної підготовки майбутніх учителів включає систематичне спостереження за їх навчальною діяльністю та відстеження динаміки їх

освітніх досягнень і особистісного розвитку в процесі навчання, створення умов для розвитку особистості студентів, успішного навчання та набуття тьюторської компетентності; надання студентам допомоги (консультування, бесіди, навігація, спрямування) та підтримки за потреби чи виникненні проблем у реалізації їх освітнього запиту.

Картування – робота з картою, сучасна освітня технологія спільної роботи педагога й учня, що відображає можливі напрямки індивідуального освітнього руху школяра, простір його самовизначення і цілей, освітні ресурси середовища. Можлива робота з різними видами карт: технологічна, особистісно-ресурсна, подієво-ресурсна. Технологічна карта тьюторського супроводу є видом методичної продукції, що забезпечує ефективну й якісну взаємодію тьютора з тьюторантом з реалізації ІОП, та характеризується алгоритмічністю, технологічністю й інтерактивністю. Вона включає в себе п'ять основних етапів діяльності тьютора і тьюторанта: діагностичний, проектувальний, реалізаційний, рефлексивно-аналітичний і результативний.

Відкрита освітня технологія «подієво-ресурсне картування» розглядається С. Довбиш як варіант реалізації біографічного методу в освіті. Ця технологія оперує даними про об'єктивні факти біографії і суб'єктивні переживання особистості в різних соціокультурних обставинах і середовищах. У результаті особливим чином організованої педагогічної роботи учасник заняття, організованого на основі цієї технології, переосмислює життєвий досвід, його значення; проявляє, фіксує, розширює банк персональних ресурсів тощо. Це все створює передумови для усвідомленої побудови індивідуальної програми розвитку. Ця технологія спирається на такі наукові напрямки як нарратологія, постмодерністський і постструктуралістський підходи в соціокультурній сфері та технологічний підхід в освіті.

У процесі професійної підготовки майбутніх фахівців до тьюторської діяльності ця технологія застосовується при складанні чи зміні здобувачами свого образу з фокусуванням на значущі події, які вже трапилися в життя і стали найбільш пам'ятними, а також на ті, які вони собі запланували, намітили або які просто повинні відбутися без їх волі випадково. При підході до розгляду будь-якої події, яка залишається в пам'яті людини як значуща, можна говорити про зв'язок трьох ресурсних просторів (базуючись на ресурсній схемі загальної тьюторської дії): антропологічного, соціального і культурно-предметного. У поле антропологічного простору потрапляють ресурси, предметом яких людина робить самого себе: фізіологічні аспекти (зміна ваги, зросту, м'язової маси, кольору волосся та ін.), оволодіння різними способами мислення, розуміння, пам'яті й т.д. У поле соціального простору входять ті ресурси, що забезпечують входження людини в подію через соціум. У просторі культурно-предметному знаходяться ресурси, предмет яких є культурним

зразком (музеї, література, виставки, кінематограф і т.д.). Студенти, описуючи подію, якийсь простір ресурсів завжди сприймають як головне в пам'яті або значуще. Як зазначає Ю. Казакова, це є одним з головних моментів розвитку в студентів ресурсного бачення. На цьому етапі роботи, основним завданням викладача стає розширення ресурсного бачення майбутніх викладачів, збагачення події ресурсами з різних просторів, а не тільки зі звичних для студента. Отже, у студентів з'являється можливість поглянути на подію в рамках ЗВО або відкритого освітнього простору як на ресурс для власного особистісного розвитку і руху в професійному плані. Для студентів це може бути основою для подальшої реалізації власного особистого проєкту в умовах щотижневої педагогічної практики або здійснення перших самостійних професійних проб у тьюторській діяльності.

Проектування ІОП передбачає виконання послідовних етапів, які враховують просторову і тимчасову структуру, умови реалізації діяльності, нормування та рефлексію. Кожен етап включає процедури його реалізації, які в сукупності визначають порядок діяльності тьютора. О. Гладка та З.Тюмасева виділяють такі етапи: 1) підготовчий етап – аналіз та врахування всіх аспектів, що впливають на успішність супроводу; 2) етап планування – розробка плану реалізації запиту тьюторанта; 3) реалізаційний етап – здійснення виконання ІОП: кожен розділ плану суб'єкти виконують, представляючи, що, навіщо і в який термін має бути зроблено і які передбачувані результати будуть отримані; 4) рефлексивний етап – аналізом власної свідомості і продуктів діяльності.

Лекція 7. Індивідуальна освітня програма тьюторанта

Мета вивчення: ознайомити здобувачів з вимогами ЗВО до індивідуальної освітньої програми тьюторанта, схарактеризувати індивідуальну освітню програму тьюторанта, формувати у здобувачів прагнення до систематичного підвищення професійної майстерності в процесі тьюторіалу.

План лекції:

1. Вимоги ЗВО до індивідуальної освітньої програми тьюторанта
2. Індивідуальна освітня програма тьюторанта

Література:

1. Бойко А.М. Тьютор – якісно вища педагогічна позиція і новий простір духовно-моральної взаємодії. *Педагогічні науки*. Зб. наук. пр. Полтава, 2011. С. 4-10.
2. Ветров С. Поняття та алгоритм тьюторської діяльності. *Інформаційний збірник для директора школи та завідувача дитячого садка*. 2017. Вип. 23–24 (69). С. 35–47.
3. Літовка О.П. Тьюторство як професійно-педагогічна позиція майбутнього вчителя. *Сучасні педагогічні технології підготовки*

майбутніх учителів в умовах ступеневої освіти: матеріали регіон. наук.-практ. конф. Стаханов, 2013. С. 202–208.

4. Осадча К. П. Тьюторство як простір для педагогічної діяльності. *Науковий вісник Мелітопольського державного педагогічного університету. Сер.: Педагогіка*. 2016. 1 (16). С. 52–61.

5. Сисоева С.О., Осадчий В.В., Осадча К.П. Професійна підготовка викладача-тьютора: теорія і методика: навч.-метод. посібник. / С.О. Сисоева, В.В. Осадчий, К.П. Осадча / Міністерство освіти і науки, молоді та спорту України, Київський університет імені Бориса Грінченка, Мелітопольський державний педагогічний університет імені Богдана Хмельницького. Київ-Мелітополь: ТОВ «Видавничий будинок ММД», 2011. 302 с.

Ключові поняття: освітня програма, тьюторант, професійна підготовка, індивідуальна освітня програма, викладач-тьютор, освітній процес.

Питання 1. Вимоги ЗВО до індивідуальної освітньої програми тьюторанта

Відповідно до вимог, що ставляться до умов реалізації основної освітньої програми у вищій школі ЗВО зобов'язане забезпечити здобувачам реальну можливість брати участь у формуванні своєї програми навчання, включаючи розробку ІОП, метою якої є створення необхідних умов для успішної освітньої та професійної кар'єри випускника ЗВО. У завдання реалізації ІОП майбутніх фахівців входить успішна адаптація випускника ЗВО на ринку праці; реалізація їх особистісних здібностей, уподобань, інтересів, прагнень; пошук і використання альтернативних способів отримання освіти залежно від індивідуальних особливостей особистості здобувача; урахування індивідуальних особливостей і характеристик студента як індивіда при організації освітнього процесу та їх узгодження із вимогами суспільства та ринку праці.

Слід наголосити на тому, що робота по розробці і супроводженню ІОП здобувачів, є однією з основних у процесі професійної підготовки майбутніх педагогів до тьюторської діяльності. Адже основним акцентом у тьюторській діяльності виступає робота з реалізації індивідуальної освіти тьюторанта. Тому першим кроком до освоєння цієї дії є розуміння самого себе, своїх запитів та плануванні власно ІОП, а другим – робота із індивідуальним освітнім запитом іншої людини (дитини).

Питання 2. Індивідуальна освітня програма тьюторанта

Одним із основних принципів відкритої освіти є індивідуалізація. Вона розширює класичний принцип індивідуального підходу до навчання: не тільки враховувати особливості кожного здобувача, а й розробляти для кожного індивідуальну освітню програму, ураховуючи інтереси та

схильності, а також надавати підтримку (супровід) у засвоєнні програми навчання.

Освітня програма – документ, який визначає мету та мінімальний нормативний зміст, перелік освітніх компонентів (навчальних дисциплін і контрольних заходів тощо), їх логічну послідовність та обсяг, спланованих і організованих для досягнення визначених результатів навчання.

У науковій літературі термін індивідуальна освітня програма (ІОП) є досить широко вживаним, однак його трактування залишається неоднозначним. Досить часто науковці ІОП ототожнюють з індивідуальним освітнім маршрутом (ІСМ) чи індивідуальною освітньою траєкторією (ІОТ), тому представляється необхідним визначити відмінність та взаємозв'язок між даними термінами.

Взаємозв'язок понять «індивідуальна освітня програма» «індивідуальна освітня траєкторія» ґрунтується на змісті освітніх стандартів. Це відбито в позиції Т. Собіної, згідно з якою індивідуальна освітня траєкторія є цілеспрямованою освітньою програмою, що забезпечує здобувачу освіти позицію суб'єкта вибору, розробки, реалізації освітнього стандарту при здійсненні викладачем педагогічної підтримки його самовизначення й самореалізації.

Учені освітню програму розглядають як своєрідну модель шляхів досягнення освітнього стандарту, вибір способу реалізації якого залежить від індивідуальних особливостей конкретного здобувача освіти. Відповідно, розробка індивідуальної освітньої програми це – реалізація потреби самовизначення через здійснення здобувачем вибору шляху досягнення освітнього стандарту, відповідно до індивідуальних освітніх потреб, можливостей, здібностей.

На сучасному етапі розвитку вищої освіти здійснюється перехід до нового покоління галузевих стандартів через компетентнісний підхід. Відповідно до цих стандартів освітні результати здобувачів освіти визначаються через сформованість загальних та фахових компетентностей. Дослідження засвідчують, що формування компетентності майбутніх фахівців зумовлюється інтенсивністю розвитку освіченості здобувача в єдності з формуванням професійно важливих якостей у позааудиторній виховній діяльності та особистісно-професійного саморозвитку й самовдосконалення.

З огляду на сказане зазначимо, що індивідуальна освітня програма тьютора це – документ, що формалізує індивідуальну освітню траєкторію в цілісному освітньому процесі, який має відбивати основні лінії розвитку компетентностей майбутнього фахівця й містити: індивідуальну програму навчання, індивідуальну програму особистісно-професійного саморозвитку, індивідуальна програму професійного виховання. Відповідно до потреб та інтересів здобувача можуть додаватися

інші розділи, наприклад, індивідуальна програма науково-дослідної діяльності.

Індивідуальну програму навчання розглядаємо як документ, що формалізує індивідуальну освітню траєкторію в навчальному процесі, містить нормативну частину освітньо-професійної (освітньо-наукової) програми, за якою навчається здобувач, та результат його вибору освітніх компонентів із варіативної частини, перелік навчальних дисциплін (в тому числі практик, курсових робіт) й вибрану логічну послідовність їх вивчення, кількість кредитів ЄКТС, необхідних для виконання цієї програми, а також очікувані особисто важливі та визначені стандартом (освітньо-професійною (освітньо-науковою) програмою) компетентності, програмні навчальні результати та шляхи їх формування.

Відтак, в індивідуальній програмі навчання фіксується: навантаження, зміст та порядок виконання індивідуального навчального плану здобувача; перелік та матриця формування і забезпечення програмних навчальних результатів через обрані здобувачем освітні компоненти із визначенням індивідуальної пріоритетності та рівня оволодіння. Якісному формуванню індивідуальної програми навчання сприяє співпраця здобувача з куратором (педагогом-наставником), яка спрямована на всебічне вивчення освітньої програми спеціальності, за якою навчається тьюторант, розуміння змісту запропонованих розробниками компетентностей та зіставлення із баченням здобувачем результатів індивідуальної освітньої діяльності, що ґрунтується на результатах діагностики та самооцінки власних сутнісних сил

**Інструктивно-методичні матеріали до практичних занять із
навчальної дисципліни
«Професійні компетентності педагога-тьютора»**

**Практичне заняття № 1. Концепція та принципи професійної
підготовки педагога-тьютора**

Мета: формування цілісного погляду на сучасні підходи до професійної підготовки викладачів-тьюторів, ознайомлення з нормативно-правовим забезпеченням та концепцією професійної підготовки викладачів-тьюторів, вимогами до професійної підготовки викладачів-тьюторів; формування професійних знань, необхідних для виконання обов'язків викладача-тьютора; розвиток навичок практичного використання зазначеної інформації для організації професійної діяльності; застосування здобутих знань та умінь при опрацюванні матеріалів, необхідних для здійснення наукової діяльності; формування вміння самостійно опановувати нові знання, що сприяють підвищенню професіоналізму майбутнього фахівця.

Навчальний час: 2 години

Обладнання: Персональний комп'ютер, підключення до мережі Інтернет

План заняття

Проаналізувати наукові джерела й підготувати відповіді на питання:

1. Концепція професійної підготовки викладачів-тьюторів, правові основи
2. Вимоги до професійної підготовки викладачів-тьюторів
3. Функції викладача-тьютора
4. Підходи до організації навчального процесу тьюторів

Рекомендована література: 2- 4, 10-12, 14

**Практичне заняття № 2. Професійна підготовка педагогів до
тьюторської діяльності**

Мета: формування цілісного погляду на професійну підготовку педагогів до тьюторської діяльності; формування професійних знань, необхідних для виконання обов'язків викладача вищої школи; розвиток навичок практичного використання зазначеної інформації для організації професійної діяльності; застосування здобутих знань та умінь при опрацюванні матеріалів, необхідних для здійснення наукової діяльності; формування вміння самостійно опановувати нові знання, які сприяють підвищенню професіоналізму майбутнього фахівця.

Навчальний час: 2 години

Обладнання: Персональний комп'ютер, підключення до мережі Інтернет

План заняття

Проаналізувати наукові джерела й підготувати відповіді на питання:

1. Мета професійної підготовки викладача-тьютора
2. Завдання професійної підготовки викладача-тьютора
3. Компетентність викладача-тьютора
4. Напрями професійної підготовки викладача-тьютора

Рекомендована література: 2- 4, 8, 10-12, 14

**Практичне заняття № 3. Дидактика професійної підготовки
педагога-тьютора**

Мета: ознайомлення з методичною та педагогічно-психологічною підготовкою педагога-тьютора; формування професійних знань щодо підготовки в галузі сучасних інформаційних технологій; розвиток навичок спілкування та зворотного зв'язку в дистанційному навчанні; застосування здобутих знань та умінь при опрацюванні матеріалів, необхідних для здійснення наукової діяльності; формування вміння самостійно опановувати нові знання, які сприяють підвищенню професіоналізму майбутнього фахівця.

Навчальний час: 2 години

Обладнання: Персональний комп'ютер, підключення до мережі Інтернет

План заняття

Проаналізувати наукові джерела й підготувати відповіді на питання:

1. Методична та педагогічно-психологічна підготовка педагога-тьютора
2. Підготовка в галузі сучасних інформаційних технологій

Рекомендована література: 2- 4, 8, 10-12, 14

**Практичне заняття № 4. Тьюторіал як форма тьюторської
діяльності**

Мета: формування цілісного погляду на тьюторіал як форму тьюторської діяльності; ознайомлення з організацією тьюторіалу, вимогами до його проведення; формування професійних знань, необхідних для виконання обов'язків викладача-тьютора; розвиток навичок практичного використання зазначеної інформації для організації професійної діяльності.

Навчальний час: 2 години

Обладнання: Персональний комп'ютер, підключення до мережі Інтернет

План заняття

Проаналізувати наукові джерела й підготувати відповіді на питання:

1. Тьюторіал у навчальній групі
2. Організація тьюторіалу, вимоги до проведення

Рекомендована література: 1, 5, 8, 9, 12, 14, 15

Практичне заняття № 5. Методи та інструменти тьюторського супроводу

Мета: ознайомлення з методами та інструментами тьюторського супроводу; формування професійних знань щодо мотивації в дистанційному навчанні; розвиток навичок спілкування та зворотного зв'язку в дистанційному навчанні; формування вміння самостійно опановувати нові знання, які сприяють підвищенню професіоналізму майбутнього фахівця.

Навчальний час: 2 години

Обладнання: Персональний комп'ютер, підключення до мережі Інтернет

План заняття

Проаналізувати наукові джерела й підготувати відповіді на питання:

1. Методи підготовки викладача-тьютора
2. Специфічні методи у підготовці викладачів-тьюторів
3. Класифікація технологій дистанційного навчання
4. Технології тьюторської діяльності

Рекомендована література: 1, 5, 8, 9, 12, 14, 15

Практичне заняття № 6. Тьюторська діяльність в умовах аудиторної та дистанційної форм навчання

Мета: формування цілісного погляду на тьюторська діяльність в умовах аудиторної та дистанційної форм навчання; виявлення переваг та недоліків у процесі здійснення тьюторської діяльності; розвиток навичок спілкування та зворотного зв'язку в дистанційному навчанні; формування вміння самостійно опановувати нові знання, які сприяють підвищенню професіоналізму майбутнього фахівця.

Навчальний час: 2 години

Обладнання: Персональний комп'ютер, підключення до мережі Інтернет

План заняття

Проаналізувати наукові джерела й підготувати відповіді на питання:

1. Результативність тьюторської діяльності в умовах аудиторного навчання
2. Вимоги до тьютора на етапі роботи з дистанційним курсом

Рекомендована література: 1, 4, 9, 12, 14, 16

Практичне заняття № 7. Організація індивідуального супроводу в умовах відкритого освітнього е-середовища

Мета: формування цілісного погляду на сучасну систему дистанційної освіти у світі, розуміння можливостей дистанційної освіти у процесі формування майбутніх професіоналів; ознайомлення з технологією проектування дистанційного курсу для вищої школи; формування

професійних знань щодо розробки змісту дистанційного курсу; розвиток навичок спілкування та зворотного зв'язку в дистанційному навчанні; застосування здобутих знань та умінь при опрацюванні матеріалів, необхідних для здійснення наукової діяльності; формування вміння самостійно опановувати нові знання, які сприяють підвищенню професіоналізму майбутнього фахівця.

Навчальний час: 2 години

Обладнання: Персональний комп'ютер, підключення до мережі Інтернет

План заняття

Проаналізувати наукові джерела й підготувати відповіді на питання:

1. Аналіз індивідуальної освітньої програми тьюторанта
2. Індивідуальний супровід в умовах відкритого освітнього е-середовища

Рекомендована література: 1, 5, 8, 9, 12, 14, 15

Практичне заняття № 8. Особистісний потенціал фахівця як важлива складова професійної компетентності тьютора

Мета: формування цілісного погляду на професійну компетентність викладача-тьютора; ознайомлення зі складовими особистісного потенціалу фахівця; розвиток навичок практичного використання зазначеної інформації для організації професійної діяльності; формування вміння самостійно опановувати нові знання, які сприяють підвищенню професіоналізму майбутнього фахівця.

Навчальний час: 2 години

Обладнання: Персональний комп'ютер, підключення до мережі Інтернет

План заняття

I. Теоретичний блок

Проаналізувати наукові джерела й підготувати відповіді на питання:

1. Професійна компетентність тьютора
2. Викладач-тьютор як суб'єкт дистанційного освітнього процесу

Рекомендована література: 1, 5, 8, 9, 12, 14, 16

Рекомендована література

1. Андреев О.О. Педагогічні аспекти відкритого дистанційного навчання *Монографія* / [О.О. Андреев, К.Л.Бугайчук, Н.О.Каліненко, О.Г. Колгатін, В.М. Кухаренко, Н.А. Люлькун, Л.Л. Ляхоцька, Н.Г. Сиротенко, Н.Є.Твердохлебова]. За ред. О.О. Андреева, В.М. Кухаренка. ХНАДУ, Харків: «Міськдрук», 2013. 212 с. URL: <https://cutt.ly/7fBe2tM>

2. Бойко А.М. Тьютор – якісно вища педагогічна позиція і новий простір духовно-моральної взаємодії. *Педагогічні науки*. 36. наук. пр. Полтава, 2011. С. 4-10.

3. Літовка О.П. Тьюторство як професійно-педагогічна позиція майбутнього вчителя. *Сучасні педагогічні технології підготовки майбутніх учителів в умовах ступеневої освіти: матеріали регіон. наук.-практ. конф. Стаханов, 2013. С. 202–208.* Ветров С. Поняття та алгоритм тьюторської діяльності. *Інформаційний збірник для директора школи та завідувача дитячого садка. 2017. Вип. 23–24 (69). С. 35–47.*

4. Лось О. В. Компетенції тьютора в системі дистанційної освіти. *Наукові записки Національного університету «Острозька академія». Серія: Філологічна. 2015. Вип. 54. С. 47–49.*

5. Муковіз О.П. Динаміка готовності викладачів до тьюторської діяльності у ВНЗ III–IV рівнів акредитації. *Збірник наукових праць «Педагогіка та психологія». 2015. Вип. 49. С. 220–233.*

6. Осадча К. П. Аналіз сутності поняття «тьюторська діяльність» у системі шкільної освіти. *Науковий вісник Миколаївського національного університету імені В.О. Сухомлинського. Педагогічні науки. Миколаїв: МНУ імені В.О.Сухомлинського, 2016. 4 (55). С.149–153.*

7. Осадча К. П. До питання щодо інституціоналізації професії тьютора в українському освітньому просторі. *Ukrainian Journal of Educational Studies and Information Technology: електронний журнал. 2018. Том. 6. Вип. 1. С. 77–88.*

8. Осадча К. П. Змістова компонента процесу професійної підготовки майбутніх учителів до тьюторської діяльності. *Педагогіка та психологія: сучасний стан розвитку наукових досліджень та перспективи: матеріали всеукр. наук.-практ. конф., м. Запоріжжя, 13–14 жовтня 2017 р., Запоріжжя: Класичний приватний університет, 2017. С.28–31.*

9. Осадча К. П. Інформаційно-комунікаційні технології картування у тьюторській діяльності. *Інформаційні технології в освіті та науці : збірник наукових праць. Мелітополь: Вид-во МДПУ ім. Богдана Хмельницького, 2018. Вип.10. С. 201–206.*

10. Осадча К. П. Концептуальні засади підготовки майбутніх учителів до тьюторської діяльності. *Вісник Кременчуцького Національного університету імені Михайла Остроградського. 2019. Вип. 3(116). С. 25–33.*

11. Осадча К. П. Міждисциплінарний контекст формування тьюторської компетентності у професійній підготовці майбутніх учителів. *Педагогічна освіта: теорія і практика. Психологія. Педагогіка: зб. наук. пр. Київ: Київ. ун-т ім. Б. Грінченка. 2017. 27. С. 56–60.*

12. Осадча К. П. Тьюторство як простір для педагогічної діяльності. *Науковий вісник Мелітопольського державного педагогічного університету. Сер.: Педагогіка. 2016. 1 (16). С. 52–61.*

13. Осадча К. П. Філософські аспекти професійної підготовки майбутніх учителів до тьюторської діяльності. *Зб. наук. пр.: Педагогічні науки. Херсон: Видавничий дім «Гельветика», 2017. 1 (79). 2017. С.169–173.*

14. Сисоєва С.О., Осадчий В.В., Осадча К.П. Професійна підготовка викладача-тьютора: теорія і методика: навч.-метод. посібник. / С.О. Сисоєва, В.В. Осадчий, К.П. Осадча / Міністерство освіти і науки, молоді та спорту України, Київський університет імені Бориса Грінченка, Мелітопольський державний педагогічний університет імені Богдана Хмельницького. Київ-Мелітополь: ТОВ «Видавничий будинок ММД», 2011. 302 с.

15. Троїцька О. М. Комунікативно-діалогічні стратегії в культурно-освітніх практиках і тьюторській діяльності: філософський вимір. *Гілея: науковий вісник. 2016. Вип. 113. С. 301–305.*

16. Шеїна Л. О. Тьюторство як комплексний соціальний психолого-педагогічний феномен. *Вісник Луганського національного університету імені Тараса Шевченка. Педагогічні науки. 2014. 4. С. 231–238.*

Інформаційні ресурси в Інтернеті

1. Закон України «Про вищу освіту» від 1.07.2014 року №1556-VII. URL: <https://cutt.ly/SkZ9CAr>

2. Наказ «Про затвердження Положення про індивідуальну форму навчання в загальноосвітніх навчальних закладах» № 8 від 12.01.2016 р. URL : <https://cutt.ly/HljPr2Q>

3. Національна стратегія розвитку освіти в Україні на період до 2021 року: Указ Президента України від 25 червня 2013 року № 344/2013. URL: <https://cutt.ly/BljPs3o>

4. Комарницька З.А. Актуальність діяльності тьютора в умовах інформатизації вищої професійної освіти. URL: <https://cutt.ly/HljCCer>

5. Порівняльна характеристика моделей викладача та тьютора. URL: <https://cutt.ly/HljCKjD>

6. Тьюторські компетенції, або Чому не кожний вчитель може стати тьютором. URL: <https://cutt.ly/HljCDIX>

**Завдання до самостійної роботи здобувачів
з навчальної дисципліни
«Професійні компетентності педагога-тьютора»**

До основних форм самостійної роботи здобувачів при вивченні курсу «Професійні компетентності педагога-тьютора» слід віднести:

- опрацювання лекційного матеріалу та додаткове самостійне вивчення теоретичного матеріалу за списком рекомендованої літератури;
- підготовка до практичних занять та виконання індивідуальних завдань для самостійної роботи;
- підготовка до заліку.

**Блок завдань з самостійної роботи з навчальної дисципліни
«Професійні компетентності педагога-тьютора»**

Тема	Завдання	Форма контролю
Теоретичні підходи до проблеми тьюторства	Визначити основні поняття теми (сутність основних понять /категорій) навчальної дисципліни. Розробити навчальний кейс (е-ресурс) засобами онлайн сервісів Adobe Slate та Tilda	гловарій, навчальний кейс,
Розвиток професійної компетентності тьютора	Проаналізувати статті з проблеми професійних компетентностей викладача-тьютора та підготувати наукове повідомлення. Представити наукові розвідки в презентації. Розробити програму індивідуальної самостійної роботи тьюторанта. Скласти Е-портфоліо	наукове повідомлення, мультимедійна презентація, програма, Е-портфоліо

Рекомендована література

17. Андреев О.О. Педагогічні аспекти відкритого дистанційного навчання *Монографія* / [О.О. Андреев, К.Л.Бугайчук, Н.О.Каліненко, О.Г. Колгатін, В.М. Кухаренко, Н.А. Люлькун, Л.Л. Ляхощка, Н.Г. Сиротенко, Н.С.Твердохлебова]. За ред. О.О Андреева, В.М. Кухаренка. ХНАДУ, Харків: «Міськдрук», 2013. 212 с. URL: <https://cutt.ly/7fBe2tM>

18. Бойко А.М. Тьютор – якісно вища педагогічна позиція і новий простір духовно-моральної взаємодії. *Педагогічні науки*. 36. наук. пр. Полтава, 2011. С. 4-10.

19. Літовка О.П. Тьюторство як професійно-педагогічна позиція майбутнього вчителя. *Сучасні педагогічні технології підготовки майбутніх учителів в умовах ступеневої освіти*: матеріали регіон. наук.-практ. конф. Стаханов, 2013. С. 202–208. Ветров С. Поняття та алгоритм тьюторської діяльності. *Інформаційний збірник для директора школи та завідувача дитячого садка*. 2017. Вип. 23–24 (69). С. 35–47.

20. Лось О. В. Компетенції тьютора в системі дистанційної освіти. *Наукові записки Національного університету «Острозька академія»*. Серія: Філологічна. 2015. Вип. 54. С. 47–49.

21. Муковіз О.П. Динаміка готовності викладачів до тьюторської діяльності у ВНЗ III–IV рівнів акредитації. *Збірник наукових праць «Педагогіка та психологія»*. 2015. Вип. 49. С. 220–233.

22. Осадча К. П. Аналіз сутності поняття «тьюторська діяльність» у системі шкільної освіти. *Науковий вісник Миколаївського національного університету імені В.О. Сухомлинського. Педагогічні науки*. Миколаїв: МНУ імені В.О.Сухомлинського, 2016. 4 (55). С.149–153.

23. Осадча К. П. До питання щодо інституціоналізації професії тьютора в українському освітньому просторі. *Ukrainian Journal of Educational Studies and Information Technology*: електронний журнал. 2018. Том. 6. Вип. 1. С. 77–88.

24. Осадча К. П. Змістова компонента процесу професійної підготовки майбутніх учителів до тьюторської діяльності. *Педагогіка та психологія: сучасний стан розвитку наукових досліджень та перспективи*: матеріали всеукр. наук.-практ. конф., м. Запоріжжя, 13–14 жовтня 2017 р., Запоріжжя: Класичний приватний університет, 2017. С.28–31.

25. Осадча К. П. Інформаційно-комунікаційні технології картування у тьюторській діяльності. *Інформаційні технології в освіті та науці*: збірник наукових праць. Мелітополь: Вид-во МДПУ ім. Богдана Хмельницького, 2018. Вип.10. С. 201–206.

26. Осадча К. П. Концептуальні засади підготовки майбутніх учителів до тьюторської діяльності. *Вісник Кременчуцького Національного університету імені Михайла Остроградського*. 2019. Вип. 3(116). С. 25–33.

27. Осадча К. П. Міждисциплінарний контекст формування тьюторської компетентності у професійній підготовці майбутніх учителів. *Педагогічна освіта: теорія і практика. Психологія. Педагогіка*: зб. наук. пр. Київ: Київ. ун-т ім. Б. Грінченка. 2017. 27. С. 56–60.

28. Осадча К. П. Тьюторство як простір для педагогічної діяльності. *Науковий вісник Мелітопольського державного педагогічного університету*. Сер.: Педагогіка. 2016. 1 (16). С. 52–61.

29. Осадча К. П. Філософські аспекти професійної підготовки майбутніх учителів до тьюторської діяльності. 36. наук. пр.: *Педагогічні науки*. Херсон: Видавничий дім «Гельветика», 2017. 1 (79). 2017. С.169–173.

30. Сисоєва С.О., Осадчий В.В., Осадча К.П. Професійна підготовка викладача-тьютора: теорія і методика: навч.-метод. посібник. / С.О. Сисоєва, В.В. Осадчий, К.П. Осадча / Міністерство освіти і науки, молоді та спорту України, Київський університет імені Бориса Грінченка, Мелітопольський державний педагогічний університет імені Богдана Хмельницького. Київ-Мелітополь: ТОВ «Видавничий будинок ММД», 2011. 302 с.

31. Троїцька О. М. Комунікативно-діалогічні стратегії в культурно-освітніх практиках і тьюторській діяльності: філософський вимір. *Гілея: науковий вісник*. 2016. Вип. 113. С. 301–305.

32. Шеїна Л. О. Тьюторство як комплексний соціальний психолого-педагогічний феномен. *Вісник Луганського національного університету імені Тараса Шевченка. Педагогічні науки*. 2014. 4. С. 231–238.

Інформаційні ресурси в Інтернеті

1. Закон України «Про вищу освіту» від 1.07.2014 року №1556-VII. URL: <https://cutt.ly/SkZ9CAAt>

2. Наказ «Про затвердження Положення про індивідуальну форму навчання в загальноосвітніх навчальних закладах» № 8 від 12.01.2016 р. URL : <https://cutt.ly/HljPr2Q>

3. Національна стратегія розвитку освіти в Україні на період до 2021 року: Указ Президента України від 25 червня 2013 року № 344/2013. URL: <https://cutt.ly/BljPs3o>

4. Комарницька З.А. Актуальність діяльності тьютора в умовах інформатизації вищої професійної освіти. URL: <https://cutt.ly/JljCCer>

5. Порівняльна характеристика моделей викладача та тьютора. URL: <https://cutt.ly/jljCKjD>

6. Тьюторські компетенції, або Чому не кожний вчитель може стати тьютором. URL: <https://cutt.ly/fljCDIX>

Контрольні питання з навчальної дисципліни

«Професійні компетентності педагога-тьютора»

1. Індивідуалізація освіти, її особистісна спрямованість
2. Тьюторство – міжнародна форма організації освітньої діяльності
3. Технологія інтернаціоналізації засобів формування особистості фахівця
4. Наукові підходи до визначення поняття «тьюторство»
5. Супровід процесу освоєння майбутньої професійної діяльності.
6. Індивідуальна освітня програма тьюторанта
7. Тьюторство в організації індивідуальної самостійної роботи здобувачів
8. Основні функції тьюторства
9. Співвідношення понять «куратор» - «тьютор»
10. Упровадження тьюторської технології у практику національних закладів освіти
11. Принцип індивідуального педагогічного супроводу професійного зростання здобувача
12. Варіативні моделі тьюторських занять
13. Моделі професійної підготовки педагога-тьютора
14. Тьюторство в сучасній освіті
15. Сучасні моделі підготовки педагогів до здійснення тьюторської діяльності в Україні
16. Авторські моделі підготовки до тьюторської діяльності
17. Перспективний досвід тьюторства в Україні
18. Тьюторство в міжнародному просторі вищої освіти
19. Професійна підготовка майбутніх учителів до тьюторської діяльності в освітній практиці
20. Структура професійної компетентності педагога-тьютора
21. Формування змісту професійної підготовки педагога-тьютора

22. Структура тьюторської компетентності майбутнього фахівця
23. Професійна підготовка тьюторів в ЗВО
24. Особливості формування змісту професійної підготовки викладача-тьютора
25. Організаційні форми у професійній діяльності тьютора
26. Корпоративне навчання як нова форма організації навчання
27. Технології тьюторського супроводу
28. Класифікація технологій дистанційного навчання
29. Вимоги ЗВО до індивідуальної освітньої програми тьюторанта
30. Концепція професійної підготовки викладачів-тьюторів
31. Принципи професійної підготовки педагога-тьютора
32. Правові основи концепції професійної підготовки викладачів-тьюторів
33. Вимоги до професійної підготовки викладачів-тьюторів
34. Функції викладача-тьютора
35. Підходи до організації навчального процесу тьюторів
36. Професійна підготовка педагогів до тьюторської діяльності
37. Мета професійної підготовки викладача-тьютора
38. Завдання професійної підготовки викладача-тьютора
39. Компетентність викладача-тьютора
40. Напрями професійної підготовки викладача-тьютора
41. Дидактика професійної підготовки педагога-тьютора
42. Методична та педагогічно-психологічна підготовка педагога-тьютора
43. Підготовка в галузі сучасних інформаційних технологій
44. Тьюторіал як форма тьюторської діяльності
45. Тьюторіал у навчальній групі
46. Організація тьюторіалу, вимоги до проведення
47. Методи та інструменти тьюторського супроводу

48. Методи підготовки викладача-тьютора
49. Специфічні методи у підготовці викладачів-тьюторів
50. Класифікація технологій дистанційного навчання
51. Технології тьюторської діяльності
52. Тьюторська діяльність в умовах аудиторної та дистанційної форм навчання
53. Результативність тьюторської діяльності в умовах аудиторного навчання
54. Вимоги до тьютора на етапі роботи з дистанційним курсом
55. Організація індивідуального супроводу в умовах відкритого освітнього е-середовища
56. Аналіз індивідуальної освітньої програми тьюторанта
57. Індивідуальний супровід в умовах відкритого освітнього е-середовища
58. Особистісний потенціал фахівця як важлива складова професійної компетентності тьютора
59. Професійна компетентність тьютора
60. Викладач-тьютор як суб'єкт дистанційного освітнього процесу

ДОДАТКИ

Вимоги до оформлення портфоліо

Портфоліо може оформлятися як у вигляді традиційної папки, так і з використанням інформаційних технологій.

Використання даних технологій дозволяє спростити процес складання портфоліо, забезпечує постановку поточних завдань і спостереження за їх досягненням, автоматичне датування робіт при їх розміщенні, а також ефективний зворотній зв'язок і оцінку кожної представленої роботи, дає можливість організувати відкрите обговорення.

У процесі складання портфоліо враховується структурування і логічність.

Коментар до портфоліо має відображати власні думки педагога щодо його діяльності, надавати повну картину творчого зростання педагога. Він може бути представлений у вигляді окремого листа читачеві, виступу, короткого параграфа з вираженням своїх думок, пояснювальної записки і так далі.

Об'єм матеріалів портфоліо залежить від досягнень від 10 до 50 сторінок.

Текст розміщується з дотриманням таких розмірів полів: ліве не менше 25 мм, праве – не менше 15 мм, верхнє – не менше 20 мм, нижнє – не менше 15 мм, шрифт 14.

Правила складання портфоліо:

- якомога точніше сформулювати портфоліо, самокритично оцінивши свої можливості і здібності;

- визначити вигляд і структуру портфоліо, види рефлексії і критерії оцінки;

- зібрати наявні документи і матеріали і розташувати їх в певному порядку;

- скласти перелік;

- всі документи повинні бути датовані;

- важливо періодично поповнювати портфоліо відповідними документами і відстежувати результати роботи відповідно до поставлених цілей;

- вказати джерела, що використані для роботи інформації, описувати засоби і методи роботи.

Принципи формування портфоліо

1. Системність і регулятивність самомоніторингу.
2. Достовірність.
3. Об'єктивність.
4. Структуризація матеріалів, логічність і лаконічність усіх письмових пояснень.
5. Акуратність і естетичність оформлення.
6. Цілісність, тематична завершеність представлених матеріалів.
7. Наочність результатів роботи.
8. Технологічність.

Вимоги до написання "Есе"

Есе – невеликий за обсягом прозовий твір, що має довільну композицію і висловлює індивідуальні думки та враження з конкретного приводу чи питання.

Есе повинно відображати індивідуальні враження та міркування автора з конкретної тематики.

У перекладі з англійської, есе (essay) означає – нарис, – твір, – спробу самостійного аналізу та – обґрунтування теоретичної гіпотези.

Есе виражає індивідуальні враження й міркування автора з конкретного приводу або предмета й не претендує на вичерпне трактування. Відносно обсягу й функції межує, з одного боку, з науковою статтею й літературним нарисом (з яким есе нерідко плутають), з іншого боку – з філософським трактатом.

Вимоги до есе:

- есе повинне сприйматися як єдине ціле;
- есе не повинне містити нічого зайвого, включати тільки ту інформацію, яка потрібна для розкриття ідеї;
- есе має бути логічним і чітким по структурі;
- кожен абзац есе повинен містити тільки одну основну думку;
- есе повинне містити переконливу аргументацію із заявленої проблеми.

Структура есе:

1. Вступ (розкрити актуальність питання).
2. Три аргументовані докази і ваша особиста думка, позиція з питання.
3. Висновок, що містить завершальне судження.